

¹ *Breviarium (Liturgica)* portàtil. Excepte aquest llibre, que és un llegat a favor de Mateu Mates, marmessor testamentari del difunt, i el *Tobias* de la nota 33, la resta són perfectament identificables a la subhasta, també conservada (d'altra banda inèdita, com el mateix inventari).

² *Ordinarium Barchinonae (Liturgica)*. Els esments compresos a la subhasta entre la venda d'aquest còdex (219, 16) i la d'un *Diurnale romanum* (219, 32) formen part d'un lot de 17 textos adquirits per Joan Molgesa, prevere beneficiat de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, per un total de 8 florins (= 4 lliures i 8 sous segons l'anotació notarial; poc més de 5 lliures, segons els nostres càlculs).

³ *Novum Testamentum (Biblia)*. (219, 17).

⁴ *Processionale (Liturgica)*. En Joan Navarro, prevere beneficiat de la Seu, el va adquirir a la subhasta pública (219, 1).

⁵ Aquest *Diurnale (Liturgica)* petit, escrit amb lletra «tuscòria» (toscana, italiana), l'identifiquem amb el *Diurnale romanum*, sotil, de l'encant (219, 32). El tenia el bidell de la Seu, Enric Ber, que serà l'encarregat de vendre un bon nombre dels còdexs de la biblioteca de Rovira (concretament els compresos en 219, 1-15).

1441, juliol, 20

Inventari dels llibres relictos per Joan Rovira, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventari i encants dels béns de Joan Rovira, beneficiat de la Seu*, 20 juliol 1441-7 gener 1443, vol. 519, fols. 1r-5r.

Primo, atrobam en la capella de Sent Miquell e de Sant <a> Ana construie en la Seu de Barchinona, de la quall lo dit deffunt era benefficiat.

1. Primo, .I. *Breviari* scrit en pergamins, ab colondells, portàtill, ab posts de cuyro de vermell emprentades, ab .II. tancadors de argent. Lo qual comensa en^a *lf.1v.* latre vermella: "incipit dominicale totius anni, et cetera". E fenex^b en la primera pàgen[er]a: "bene en, et cetera". E fenex la derrera fulla: "Maria". Lo quall libre lo dit deffunt jaquí a mi, dit Matheu Mates.

2. Item, .I. altre libre scrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell, ab tancador de leutó, qui's apella *Ordonari*. Lo qual comensa en la primera fulla: "incipit ordo, et cetera". E feneix la primera pàgena: "offerre". La derrera fulla del dit libre feneix: "subneviat".

3. Item, .I. altre libre scrit en pergamins, de forma manor, scrit en colondels, ab posts cubertes de fust cubertes de cuyro negra, ab tencadors de leutó. Lo qual libre sa apella del *Novell Testament*. Lo qual libre comensa: "beate Pape". E feneix la primera fulla: "fal". La derrera fulla fenex: "Benedictus".

4. Item, altre libre scrit en cant apellat *Processioner*, ab cubertes de fust cubertes de cuyro vermell, ab tencadors de parxa de ceda vermella, ab tencadors d'argent. Lo qual comensa en la primera fulla: "o dominatrix". E feneix: "onon". La derrera fulla del dit libre feneix: "puerperum".

.....
5. Item, un libre apellat *Diornal*, patit, scrit en pergamins, de letra tuscòria, lo qual libre era en poder del badell de la Seu.

Item, atrobam .I. alberch ab entrades e exides, drets e pertinences sues, lo qual lo dit deffunt axí com^e a lega e privada persona havia e posseyyia en la dita Ciutat...

.....

⁶ (Ps) Aristoteles, *Secretum secretorum*. El Dr. en lleis Jaume Pau n'és el comprador (219, 2).

⁷ *Processionale (Liturgica)*. (219, 18).

⁸ Llibre musical de *Cant d'orgue*. (219, 19).

⁹ *Breviarium (Liturgica)* de cambra. Són quatre les lliures que va pagar Esteve Figuera, prevere beneficiat de l'església de Sant Just de Barcelona, per la compra d'aquest *Breviarium* (219, 3).

¹⁰ Evrardus Bethuniensis, *Graecismus*.

¹¹ Alexander de Villadei, *Doctrinale*. Aquest text i el de la nota anterior són de contingut gramatical i ambdós varen passar a ésser propietat del batlle de la vila de Santpedor (Bages), el nom del qual desconexem (219, 4).

¹² Johannes Friburgensis, *Summa confessorum*, àlies *Summa Johannina*. En Francesc Ferrer, prevere i vicari de l'església de Sta. Maria del Pi de Barcelona, n'és el nou propietari (219, 5).

¹³ Guillelmus Altissidoriensis, *Summa aurea de virtutibus et vitiis*. En Joan March, rector de l'església de Sant Miquel de Barcelona, el va adquirir en la seva primera compra (219, 6).

¹⁴ *Collectarium (Liturgica)*. (219, 20).

¹⁵ No hem sabut identificar aquest mestre Arnau Dalis o d'Alis, autor d'un tractat *De musica*. (219, 21).

¹⁶ És el vicari de la vila de Caldes la persona que l'adquireix a l'encant (219, 7).

Item, en la cambra insana hon dormia lo dit deffunt en temps que morí, trobam les coses següens:

Primo, .I. cofra de àlber, ab son payn e clau, dins lo qual atrobam les coses següents:

6. Primo, .I. libre scrit en pergamins, apellat *Secret secretorum <Aris> toti[ri]llis*, ab cubertes de fust cubertes de cuyro vert. Lo qual comensa en latre vermella: "prologus Filipi". E feneix en la primera fulla: "pancissi".

7. *lf.3r.* Item, .I. altre libre scrit en pergamins, ab posts no cubertes, apellat *Processioner*, antich. Qui comensa en letra vermella: "in Nathale". E feneix la primera fulla: "autem".

8. Item, .I. altre libre scrit en paper, sisternat de pergamins, apellat de *Cant de orga*, ab posts cubertes de cuyro vert. Lo qual comensa: "lemrie". E feneix la primera fulla: "mos".

9. Item, .I. altre libre apellat *Breviari de cambre*, antich, scrit en pergamins, ab posts cubertes de cuyro vermell, ab colondells. Lo qual comensa en letra vermella: "dominica quinta". E feneix la primera fulla: "deffectum".

10. Item, .I. altre libre scrit en pergamins apellat *Grassisma*, ab posts cubertes de cuyro vermell. Lo qual comensa: "quoniam ignorancie". E feneix la primera fulla: "secundo de".

11. Item, .I. altre libre scrit en paper apellat *Doctrinale prosaycum*, ab cubertes engrutades vermelles. Lo qual comensa en letra vermella: "incipit *Doctrinale*". E feneix la primera fulla: "aliis".

12. Item, .I. altre libre scrit en pergamins, en colondells, apellat *Summa confessorum alias Johanina*, ab posts cubertes de cuyro de vermell, ab tanchadors de leutó. Lo qual comensa: "nota collector". E fenex la primera fulla: "aut".

13. Item, .I. altre libre scrit en paper apellat *Summa aurea de viciis*, ab posts cubertes de cuyro vert, ab tancadors de lautó. Lo qual comensa en lo vermell: "inceptit *Tractatus*". E fenex la primera fulla: "tercio".

14. *lf.3v.* Item, .I. libre scrit en pergamins, antich, apellat^d *Col·lectari*, ab posts cubertes de pergami. Lo qual comensa: "Iohanni prima". E feneix la primera fulla: "unige".

15. Item, .I. altre libre scrit en paper apellat *Liber artis musices*, ab posts cubertes de vermell, ab .V. bulles e ab tencadors de leutó. Lo qual comensa en letra vermella: "sequitur *Tractatus magistri Arnaldi Dalis*". E feneix la primera fulla: "vis".

16. Item, .I. libre scrit en paper apellat *Pluris loquium*, ab^f posts cubertes de cuyro negra, ab gaffets de lautó. Lo qual comensa: "in rei memoria". E feneix la primera fulla: "exibant".

¹⁷ *Postilla o Glossa super Job (Biblia)* adquirida per Nicolau Cortada (219, 8).

¹⁸ El prevere Joan Castellar, beneficiat de l'església del monestir de Sta. Clara de Barcelona, comprà el text de Guido de Monte Rocherii, *Manipulus curatorum et clericorum* a la subhasta (219, 9).

¹⁹ Creiem que, tal com s'esdevenia a l'esment anterior que vam trobar sobre un *liber Scintillarium* (164, 4), aquest també és el text atribuït a Beda Venerabilis. Aquesta és la segona i darrera compra que realitza Joan March (219, 10).

²⁰ En els repertoris consultats no hem identificat cap obra amb aquest títol (*Modus sermoniandi*). (219, 22).

²¹ El mercader Jaume de Coll va adquirir aquestes *Meditationes* de (Ps.) Bernardus Claraevallensis (219, 11).

²² Amb el títol llatí *Laudatorium Domini* o el vulgar *Llaors de Jesucrist* són molts els testimonis que hem recollit en el nostre apèndix. (219, 23).

²³ Thomas de Aquino, *De articulis fidei*. L'adquirí el Dr. en lleis Ramon de Papiol (219, 12).

²⁴ *Llibre d'Hores* (219, 24).

²⁵ Aquest llibre *De contemplatione* atribuït a Bernardus Claraevallensis no ve recollit en els diferents catàlegs i índexs consultats. Pere Comes, prevere i escrivà «in tabula testorum» (*sic*), n'és el comprador (219, 13). Una consulta feta a l'arxiver de la Seu, mossèn Baucells, sobre l'existència d'una «tabula test[ament]orum» a l'escrivania de la catedral de Barcelona, no ens ha permès oferir una resposta afirmativa.

²⁶ *Passionarium (Liturgica)*. (219, 25).

²⁷ Una *Tabula* o índex sobre un tractat *De virtutibus et vitiis*. (219, 26).

²⁸ *Llibre de Grammatica*. (219, 27).

17. Item, .I. altre libre apellat *Gloses sobre Job*, escrit en pergamins, ab colondells, ab posts cubertes <de> cuyro vermell, ab tancadors^s de lautó. Lo quall comensa: "cogor". E feneix^h en la primera fulla: "argentoque".

18. Item, .I. altre libre escrit en paper apellat *Manipulus curatorum*, ab posts cubertes de cuyro blau, ab gaffets de lautó. Lo qual comensa: "reverendo in Christo". E feneix la primera fulla: "benivolo".

19. Item, .I. altre libre escrit en colondells, en pergamins, lo quall sa apella *Liber Sentillarum*, ab posts cubertes de cuyro vert. Lo qual comensa en letra vermella: "in nomine, et cetera". E feneix la primera fulla: "sensibus".

20. *ff. 4r.* Item, .I. altre libre apellat *Modus sermoniandi*, ab altres compendis antichs, escrit en colondells, ab posts cubertes de cuyro vert, ab tencador de lautó. Lo qual comensa: "incipit prologus". E feneix la primera fulla: "come".

21. Item, .I. altre libre escrit en paper apellat *Meditaciones Bernardi*, ab posts cubertes de vert, ab .V. bulles a cascuna post. Lo quall comensa: "de interiore homine". E feneix la primera fulla: "incida, et cetera".

22. Item, .I. altre libre escrit en paper, a colondells, ab gubertes de pergamins, apellat *Laudatorium Domini*. Lo qual comensa en vermeyl: "incipit prima pars". E feneix la primera fulla: "miseriis".

23. Item, .I. altre libre de forma manor, escrit en pergamins, apellat *De articulis fidei*, ab posts cubertes de cuyro vermell, ab tancador de lautó. Lo qual comensa en latre vermella: "*De articulis fidei*". E feneix la primera fulla: "articuli".

24. Item, .I. libre de forma manor, escrit en pergamins, apellat *Horas*, ab posts cubertes de cuyro vert, ab gaffet de lautó. Lo quall comensa en letra negra: "ad domini cum, et cetera". E fenex: "cum".

25. Item, .I. altre libre apellat *Contemplatio beati Bernardi*, escrit en pergamins, en colondells, ab posts cubertes de cuyro vert, ab .V. bolles a cascuna post, ab .I. gaffet de lautó. Lo qual comensa: "liber iste". Et feneix la primera fulle^k feneix: "requirit".

26. *ff. 4v.* Item, .I. altre libre escrit en pergamins apellat *Pacioner* e d'altres tractadets, ab posts emprentades en cuyre vermell, ab .II. tencadors de leutó. Lo qual comensa en la primera fulla en vermell: "aquesta és la recomendació de sent Encelm". E feneix la primera fulla: "hoc".

27. Item, .I. altre libre escrit en pergamins apellat *Tabula viciorum et virtutum*, ab posts cubertes de cuyro vermell emprentat, ab dos tencadors de leutó. Lo qual comensa en letra vermella: "tabula facta". E feneix la primera fulla: "fama".

28. Item, .I. altre libre escrit en paper, ab posts cubertes de vert, ab .I. tancador de lautó, qui tracta de *Gramàtica*. Lo qual comensa en la primera fulla: "quantum aliquid comunis". E fenex: "species".

²⁹ Pere Tàpia, vicari de la vila de Molins (de Rei, potser?) va comprar aquest llibre de *Constitutiones sinodales* (219, 14).

³⁰ Tal com s'esdevenia amb el text del *Laudatorium Domini* esmentat en la nota 22, els textos sobre l'*Adventus Domini* també eren difosos en versió catalana, com aquesta sobre l'*Adveniment de Jesucrist* que va adquirir, molt significativament, l'assaonador Pere Rabassa (219, 15). És molt probable que estigués capacitat per a llegir aquest text en romanç.

³¹ Els llibres d'*Hymni*, tot i que podem relacionar-los amb la litúrgia, també estan vinculats als mètodes d'ensenyament de l'època. (219, 28).

³² *Psalterium (Biblia)*. (219, 29).

³³ Juntament amb el còdex de la nota 1 (un llegat a favor d'un dels marmessors del difunt Joan Rovira), aquest és l'altre text que no és enregistrat a l'encant: el *Tobias*, tractat gramatical de Matthaëus Vindocinensis.

³⁴ *Missale (Liturgica)*. (219, 30).

³⁵ *Decretales (C.I. Can)*, amb glossa. Aquest llibre, l'únic de contingut jurídic de la biblioteca de Rovira, no era de la seva propietat, sinó d'un cert Joan Castell, segons un albarà autògraf del mateix Castell al qual tingué accés el notari. La descripció, però, no és completa i no sabem en concepte de què tenia Joan Castell aquella penyora (generalment, un préstec monetari). Malgrat tot, aquest text fou subhastat (219, 31), per la qual cosa podem suposar que el seu legítim propietari no el va poder recuperar.

29. Item, .I. altre libre escrit en paper, apellat *Constituciones sinodales*, ab cubertes de cuyro blau, ab .II. botons. Lo qual comensa en letra vermella: "incipiunt *Constituciones*". E feneix la primera fulla: "fuerunt".

30. Item, .I. altre libre escrit en paper apellat *L'aveniment de Jhesu Christ*, en romans, ab cubertes enp <r>entades, ab .II. rovells. Lo qual comensa en letra vermella: "entenets". E feneix la primera fulla del dit libra: "de ra".

31. *ff.5r.* Item, .I. altre libre escrit en paper, ab cubertes de pergamins, en lo qual ha *Ymnes*. Lo qual comensa: "cum in principio" E feneix la primera fulla: "per tuta".

32. Item, .I. altre libre de forma menor, escrit en pergamins, ab posts cubertes de cuyro vermell, ab .II. gaffet de leutó, apellat *Saltiri*. Lo qual comensa en letra negra: "Dominum Deum qui fecit nos, et cetera". E feneix la primera fulla: "et ex".

33. Item, .I. libre escrit en pergamins apellat *Tubies* e alguns coherns escrits en pergamins e en paper, tots de poque valor.

34. Item, .I. tros de *Missal* antich, descornat, de poque valor.

35. Item, .I. altra libre apellat *Decretals*, escrit en pergamins en colondells, ab les gloses antigues, ab posts cubertes de cuyro vert, ab .III. gaffets de leutó. Lo qual comensa: "Gregorius episcopus". E feneix la primera fulla: "conficere". Lo qual libre stava <en> penyora d'en Johan Castell, segons apar per albarà escrit de mà del dit Johan per¹.

^a segueix repetit en.- ^b segueix cancel·lat la dit.- ^c segueix repetit com.- ^d apellat interlineat.- ^e segueix cancel·lat mosicos.- ^f segueix cancel·lat cub<ertes>.- ^g segueix cancel·lat ab.- ^h segueix cancel·lat argentoque.- ⁱ articulis interlineat, damunt de capitulis cancel·lat.- ^k fulle interlineat.- ^l el text sembla inacabat: possiblement manca anotar en concepte de què Joan Castells tenia aquesta penyora.

Com ja hem dit en el text que acompanya aquest apèndix documental, és el bidell de la Seu Enric Ber l'encarregat de vendre un bon nombre de llibres, en la segona actuació de què tenim notícies com a venedor públic de llibres (219, 1-15).

¹ Vegeu 218, 4.

² Vegeu 218, 6.

³ Vegeu 218, 9.

⁴ Vegeu 218, 10 i 11, respectivament.

⁵ Vegeu 218, 12.

⁶ Vegeu 218, 13. A més d'aquest, Joan March va adquirir el de la nota 10.

⁷ Vegeu 218, 16.

⁸ Vegeu 218, 17.

1441, juliol, 20

Encant públic dels llibres relictes per Joan Rovira, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventari i encants dels béns de Joan Rovira, beneficiat de la Seu*, 20 juliol 1441-7 gener 1443, vol. 519, fol 36r-38r.

.....
1442, gener, 24

Enricus Ber, vadellus Sedis Barchinonensis ... se vendidisse plus offerentibus bona hereditatis dicti deffuncti infrascripti preciis et personis sequentibus:

1. Primo, quendam^a librum vocatum *Processionarium* discreto Iohannis Navarro, presbitero beneficiato in ecclesia Sedis Barchinone, precio II. lliures, .III. sous.

.....
2. *lf.36v.* Item, quendam alium librum vocatum *Secreta secretorum Aristotilis*, domino Iacobo Pauli, legum doctore, precio VIII. sous.

3. Item, quendam librum vocatum *Breviarium de camera*, discreto Stephano Figuera, presbitero beneficiato in ecclesia Sancti Iusti, precio III. lliures.

4. Item, quendam librum vocatum *Gracisme* et quendam alium librum vocatum *Doctrinale prosaycum*, baiulo ville Sancti Petri de Auro, precio VIII. sous.

5. Item, quendam alium librum vocatum *Summa confessorum*, discreto Francisco Ferrarii, presbitero vicario ecclesie Beate Marie de Pinu, precio .III. lliures, .VIII. sous.

6. Item, quendam alium librum vocatum *Aureum de viciis*, discreto Iohanni Marchi, rectori ecclesie Beati Michaelis, precio I. lliura, .XVIII. sous, .VI. diners.

7. Item, quendam alium librum vocatum *Pluri loquium*, vicario ville Calidarum, precio VI. sous.

8. *lf.37r.* Item, quendam alium librum vocatum *Glosa super Job*, discreto Nicholau Cortada, precio II. lliures, .XVI. sous.

⁹ Vegeu 218, 18.

¹⁰ Vegeu 218, 19.

¹¹ Vegeu 218, 21.

¹² Vegeu 218, 23.

¹³ Vegeu 218, 25.

¹⁴ Vegeu 218, 29.

¹⁵ Vegeu 218, 30.

¹⁶ Vegeu 218, 2. Els esments compresos des d'aquest registre i fins el n° 32, inclòs, formen part d'un lot de 17 textos adquirits per Joan Molgesa, prevere beneficiat de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, pels quals va pagar un total de 8 florins (= 4 lliures i 8 sous segons l'anotació notarial, poc més de 5 lliures segons els nostres càlculs).

¹⁷ Vegeu 218, 3.

¹⁸ Vegeu 218, 7.

¹⁹ Vegeu 218, 8.

²⁰ Vegeu 218, 14.

²¹ Vegeu 218, 15.

²² Vegeu 218, 20.

²³ Vegeu 218, 22.

²⁴ Vegeu 218, 24.

²⁵ Vegeu 218, 26.

²⁶ Vegeu 218, 27.

²⁷ Vegeu 218, 28.

²⁸ Vegeu 218, 31.

²⁹ Vegeu 218, 32.

³⁰ Vegeu 218, 34.

³¹ Vegeu 218, 35.

³² Vegeu 218, 5.

9. Item, quendam librum vocatum *Manipulus curatorum*, discreto Iohanni Castellar, presbitero beneficiato in ecclesia monasterii Sancte Clare, precio . .I. lliura, .XVI. sous.
10. Item, quendam librum vocatum *Sintillarum*, discreto Iohanni March, rectori ecclesie Sancti Michaelis, precioI. lliura, .II. sous.
11. Item, quendam librum vocatum *Meditaciones Bernardi*, venerabili Iacobo de Colle, mercatori, precioVIII. sous, .VIII. diners.
12. Item, quendam librum vocatum *De articulis fidei*, honorabili Raymundo de Papiolo, legum doctori, precioVIII. sous.
13. Item, quendam librum vocatum *Consolaciones Bernardi*, discreto Petro Chomes, presbitero scribenti in tabula testorum, precioVII. sous.
14. Item, quendam librum vocatum *Constituciones sinodales*, discreto Petro Tapiani, vicario ville Molendiorum, precioXI. sous.
15. Item, quendam librum vocatum *L'aveniment de Jhesu Chist*, Petro Rebassa, assahonador, precioIII. sous.

.....

Item, libros infrascriptos, scilicet^b:

16. *Ordinarium Barchinone*.
17. *Novum Testamentum*.
18. *Processionarium*, antiquum.
19. *Cant d'orga*.
20. *Collectarium*.
21. ff.38r. *Artis musice*.
22. *Modus sermonandi*.
23. *Laudatorium Domini*.
24. *Hore Barchione*, subtileo.
25. *Passioner*.
26. *Tabula viciorum et virtutum*.
27. *Note gramaticales*.
28. uns coherens de Ymnes
29. *Psalterium subtile*.

-
30. Item, .I. tros de *Missal* antich.
31. Item, *Decretales* subtiles.
32. Item, *Diurnale romanum*^c subtile.

Enim omnia predicta in decem racionem partibus descripta et continuata ut idem dominus de hiis relacionem fecit emit presente in hiis dicto domino Guillelmo Martini, manumissore prefato, discretus Iohannes Molgesa, presbiter benefficiatus in ecclesia Beate Marie de Mari Barchinone, precio octo florenorum valentum . .III. lliures, .VIII. sous.

^a *segueix repetit i cancel·lat* quendam.- ^b *segueix cancel·lat* Processionarium.- ^c *romanum interlineat, damunt de racionum cancel·lat.*

220 Inventari Margarida, muller d'en Joan Bou

¹ *Hores de la verge Maria*, en pla.

² Un nou testimoni de l'anomenat *Bisbe de Jaén*.

1441, agost, 11

Inventari dels llibres relictos per Margarida, muller de Joan Bou, mercader, ciutadà de Barcelona, ara resident a Saragossa.

AHPB. Simó Carner, *Quartus liber inventariorum et encantum*, 1438-1445, lligall 9, fol. 226r.

En la cambra hon la dita deffuncta jahia:

.....

Item, .I.^a mig artibanch de fusta d'álber dins lo qual eran les robes següents:

.....

1. <Primo>, .I. libre en paper^b en què eran scrites les *Ores de la Verge Maria*, en romans, gornides ab posts e ab .II. gafets.

2. Item, altre libre en paper, ab cubertes de paper engrutat e ab cuyro vert, apellat *Libre del bisba de Jahent*.

^a segueix cancel·lat art<ibanch>.- ^b segueix cancel·lat scrit.

¹ *Breviarium secundum consuetudinem ecclesiae Barchinonae.*

² *Hores de la verge Maria*, en llatí i segons el costum de la diòcesi de Barcelona.

³ Destaquem el to despectiu («librots») amb què són descrits aquests llibres de *Grammatica*.

1441, setembre, 21

Inventari dels llibres relictos per Pere Roca, prevere beneficiat de l'altar de Santa Maria de l'església de Sant Andreu de Llavaneres, diòcesi de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 29 octubre 1434-23 gener 1443, vol. 515, fols. 256r-256v.

Primo, trobam en lo dit alberch ...

.....
Primo, en la cambre del dit deffunt on morí, fixe al menjador, trobam les robes següents:

.....
Item, .I. cofre fferrat ab son pany, trobam les robes següents:

.....
1. <Primo>, .I. *Breviari* escrit en pergamins, ab cubertes de fust cubertes de cuyr vermel e cubertes de drap de li. Lo qual comense en lo *Compter* ab letre vermele: "ianuari prima dies". E fenex ab letre vermele: "nona aprilis". Item en la setene fulle fenie lo dit *Compter* en letre vermelle: "in nomine Domini nostrum Ihesum Christi. Incipit *Breviarium* dominicale *secundum consuetudinem ecclesie Barchinonem*". La derre<ra> fulle del dit libre^a comense: "in reliquis diebus". E fenex: "seculum. Amen".

2. Item, .I. libre appellat *Hores* en pergamins, ab posts cubertes de cuyre vermel, ab .I. tencador de coure. Lo qual comense en la primera fulla ab letres vermelles: "incipit officium beate Marie per totum circuli anni secundum usum Barchinone". E fanex en la dere<ra>^b fulle del dit libre, qui no és acabade: "escriture dicavent ut in salmis".

.....
Item^c, atrobam .I. cofre, ab son pany e clau, dins lo qual trobam les coses següents:

.....
3. Item, .III. librots de *Gramàtica* esquinsats.

^a segueix cancel·lat qui no és.- ^b dere<ra> interlineat.- ^c item interlineat, damunt de primo cancel·lat.

¹ Aquest exemplar del text gramatical del *Catholicon* de Johannes Balbus Januensis, en dos volums, és el primer dels llegats a Ponç Pasqual (registres n°s 1-19 inclosos).

² la *Biblia*.

³ Aquest títol no ha estat identificat en els catàlegs consultats. En canvi, al llarg del nostre apèndix documental, sí que n'hem constatat reiteradament un altre de semblant (*Rolandí* o *Rotlandí*) referit a Rolandinus Passagerii, l'autor italià de tractats d'*ars notariae*.

^{4,7} Johannes Marchesinus és autor d'un *Mammotrectus* o *Expositio vocabulorum Bibliae*.

⁵ Ramon de Penyafort, *Summa*.

⁶ Vegeu el que vàrem anotar en parlar de la problemàtica d'aquest títol (89, 44).

⁸ Col·lecció glossada d'*Hymni*.

⁹ No hem identificat cap còdex de títol semblant (*Notes de Calataiud*), per la qual cosa desconeixem el contingut d'aquest llibre, dedicat a aquella localitat saragossana.

¹⁰ Els repertoris diferencien un Nicolaus de Gorran, O.P., autor d'unes *Distinctiones super Bibliam*, i un Nicolaus, O.P., autor d'altres *Distinctiones*. Davant de quin text ens trobem? Es tracta del mateix autor?

¹¹ *Sermones*.

¹² Petrus de Tarentasia? És autor d'uns comentaris als *libri Sententiarum*. Vegeu també la nota 43.

¹³ Còdex litúrgic per a la celebració dels casaments.

¹⁴ El nostre estudi i els catàlegs consultats recullen testimonis del text català *D'accent* o del llatí *De accentu*.

¹⁵

¹⁶ Volum amb diversos textos de *Logica*.

¹⁷ *Breviarium (Liturgica)*.

¹⁸ Tractat d'*ars dictandi*.

¹⁹ *Evangeliarium (Biblia)*.

1441, novembre, 18

Testament de Pere Pasqual, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona, en què disposa llegats de llibres a favor dels seus nebots Ponç Pasqual i Joan Pasqual, mercader, fills d'en Ramon Pasqual, germà i marmessor testamentari del difunt, i del seu altre nebot Joan Pasqual, fill d'en Joan Pasqual, germà difunt del testador. El mercader Joan Pasqual, nebot del difunt testador Pere Pasqual, és també marmessor testamentari seu i la persona encarregada que aquells llegats de llibres sempre estiguin sota el seu control.

AHPB. Antoni Vinyes, *[Primum] librum testamentorum*, 1427-1480, lligall 33, fols. 48v-51v.

Ed.parc. MADURELL: *Manuscrits...*, n° 89.

Ed.parc. MADURELL: *Regesta Biblias...*, n° 41.

lf.50r. Item, dimitto dicto Poncio Paschasio ad suas voluntates modo subscripto libros sequentes:

1. Primo, lo libre del *Cathalicon* en dos volums.
2. Item, la *Blíblia*^a.
3. Item, un libre qui's appella *Dobblandi*.
4. Item, un libre qui's appella *Marmotret maior supra Bliibliam*.
5. Item, la *Suma de Penafort*.
6. Item, lo *Lucidari*.
7. Item, lo *Ma <rmo> tret maior*.
8. Item, les *Ymnes glosades*.
9. Item, unes *Notes de Calatahiu*.
10. Item, *Distincions fetes per frare Nicholau, del Orda de framenos*.
11. Item, lo^b *Libre de sermons*.
12. Item, lo *Tarantasi*.
13. Item, un *Libre de dar núpcies*.
14. Item, un *Libre patit del accent*.
15. Item, un libre qui's appella *Frugell*.
16. Item, un libre en què ha molts *Tractats de Lògica*.
17. Item, un *Breviari* de pergamí.
18. Item, un libre de *Art de dictar*.
19. Item, los *Evangelis*^c.

²⁰ Aquest *Psalterium (Liturgica)*, amb la glossa interlineada, és el primer (registres n°s 20-44, inclosos) dels llibres llegats a Joan Pasqual, fill d'en Joan Pasqual, germà difunt del beneficiat Pere Pasqual.

²¹ Porphyrius († ca. 304) és un filòsof neoplatònic grec, autor d'una *Isagoge ad categorias Aristotelis* (o introducció a les *Categoriae* d'Aristòtil), de gran influència a tot l'Occident medieval a partir de la traducció llatina que oferí Boeci.

²²

²³ Els repertoris consultats testimonien l'existència d'un filòsof, de nom Joan Pagès (M.A. VILALLONGA, *La literatura llatina...*, veu: «Joan Pagès», ps. 170-171), autor de textos intitulats *Lectura Porphyrii* i *Lectura Aristotelis*. Es tracta del «mestre Pagès» autor o glossador d'una *Logica vetus*?

²⁴ *Quaestiones Logica vetus*.

²⁵ Sobre la problemàtica del títol *Alexandre*, vegeu (12, 12).

²⁶ Còdex d'*ars dictandi*.

^{27,40} Una *Lectura* (en dos còdexs) i un volum del *Doctrinale* d'Alexander de Villadei.

²⁸ *Lectura super Physicorum libri*.

²⁹ Sembla un text d'*ars notariae*.

^{30,31} Textos sobre la *Biblia*.

³² Els *Disticha* del (Ps) Cato i el *De contemptu mundi*, textos gramaticals que molt sovint són esmentats junts en un mateix volum.

^{33,36} Ovidius, *De tristibus* i *De remedio amoris*.

³⁴ Pensem que la lectura correcta d'aquest esment és la de «*Còmput*» (tractat de *Computus*), i no pas el títol proposat pel notari.

³⁵ Text de Seneca sense especificar.

³⁷

³⁸ Exemplar anònim de *Dicta philosophorum*.

³⁹ *Psalterium (Biblia)*, sense glossa.

⁴⁰ Vegeu nota 27.

⁴¹ *Flores sanctorum*.

⁴² *Breviarium (Liturgica)*.

⁴³ Petrus de Tarentasia és autor d'uns comentaris als *libri Sententiarum* (enloc no s'esmenta un *Breviloquium* com a obra seva).

⁴⁴ *Proverbia grammaticae*, conjunt d'exemples per a aprendre gramàtica llatina.

Item, eciam dimitto dicto Iohanni Paschasii, filio dicti Iohannis Paschasii, ad suas voluntates modo subscripto libros meos sequentes, que sunt sub huiusmodi designatione:

20. Primo, un *Saltiri* ab glosa interlineada.
21. Item, un test de *Porfiri*.
22. Item, lo *Theodoret* ab ystòrias de Alaxandre.
23. Item, *mestre Pagès sobre la Lògica Veylla*.
24. Item, *Qüestions de Lògica Veylla*.
25. Item, *Alaxandre*.
26. Item, un libre qui és apilogat de molts *dictats*.
27. Item, dos volums de *Lecturas de Doctrinal*. La una comença al principi e dura fins: "hic iubet ordo libri". E l'altre comença après.
28. Item, la *Lectura sobre lo libre dels Phísics*.
29. Item, un libre appellat *Titulus notarii*^d.
30. Item, un libre qui és sobre la *Blíblia*.
31. Item^e, un altre libre qui és apilogat de molts *Tractats sobre la Blíblia*.
32. Item, lo *Cathó e Contentus*.
33. Item, lo *Ovidi, De tristibus*.
34. Item, lo *Compost*.
35. Item, *Sènecha*.
36. Item, un libre *De remedio amoris*.
37. Item, la *Do <ctri> na moralium*.
38. Item, lo *Dit dels philòsophs*.
39. Item, un *Saltiri* patit, sens glosa.
40. Item, un *Doctrinal* patit.
41. Item, lo *Flors sanctorum*.
42. Item, un *Breviari* de paper.
43. Item, lo *Breviloquium Tarantasii*.
44. Item, *Proverbia gramaticalia*.

Et predicta legata de dictis libris dictis Poncio et Iohanni Paschasii facio sub hiis forma et condicione, quod ipsi nec alter eorum non possunt vendere nec alienare aliquem vel aliquos ipsorum librorum sine licencia dicti Iohannis Paschasii, filii dicti Raymundi. Et casu quo dicti Poncius et Iohannes, legatarii, aliquem vel aliquos ipsorum librorum alienaverunt absque dicta licencia petita et obtenta a dicto Iohanne, filio dicto Raymundi, quod ille talis ipsorum qui fecerit ac facere attemptaverit talem vendicionem *f. 50v.* vel alienacionem careat dicto legato. Et eo casu dictum legatum factum, ille ipsorum qui dictam vendicionem seu

alienacionem fecerit ac attemptaverit facere, revertatur dicto Iohanni Paschasio, filio dicti Raymundi. Et eciam pro maiori conservacione dictorum librorum volo et ordino quod omnes predicti mei libri, quos dimitto dictus Poncio et Iohanni Paschasio, sint semper sub protectione et custodia dicti Iohannis, filii dicti Raymundi. Ita quod ipsi Poncius et Iohannes semper habeant habere dictos libros per manus et ad noticiam dicti Iohannis, filii dicti Raymundi. Omnes vero *alios libros* meos dimitto dicto Iohanni Paschasio, filio dicti Raymundi, ad suas voluntates^f.

^a *segueix cancel·lat* Item, un libre qui's appella Dobblandi.- ^b *segueix cancel·lat* libe.- ^c *segueix cancel·lat* Et predicta legata de dictis libris dictis Poncio et Iohanni Paschasio facio sub hiis forma et condicione, quod ipsi nec alter eorum non possunt vendere nec alienare aliquem vel aliquos ipsorum librorum sine licencia dicti Iohannis Paschasio, filii dicti Raymundi.- ^d notarii *interlineat, damunt de Tarantasii cancel·lat.*- ^e *segueix cancel·lat* lo Cathó.- ^f *tot l'instrument ratllat amb tres línies verticals.*

¹ *Biblia*, amb *Concordantiae* al darrera.

² Amb el títol *Super Sententiarum quattuor libros [Quaestiones]* coneixem l'obra de Petrus Lombardus.

³ Aquest *mestre de Sentències* (= magister Sententiarum) no és altre que Petrus Lombardus, l'autor esmentat en la nota anterior.

⁴ *Psalterium (Biblia)*, amb glossa.

⁵ Amb el títol de *Rationale*, els catàlegs remetent a una obra de Guillelmus Durandi (*Rationale divinatorum officiorum*), que és la que compta amb més possibilitats, i a Johannes Belet (Beleth) (*Rationale*). Segueixen unes *Compilationes* sense especificar.

⁶ Un text més *De virtutibus et vitiis*, en pla.

1441, desembre, 4

Inventari dels llibres relictos per Arnau Say, prevere canonge de la Seu.

AHPB. Bernat Pi, *Plec d'inventaris de diversos anys*, lligall 25, s.n., s.f.
Ed.parc. MADURELL: *Docs. de archivo.1*, n° 11.
Ed.parc. MADURELL: *Mss. trecentistas...*, n° 22.
Ed.parc. MADURELL: *Docs. de archivo.2*, n° 19.
Ed.parc. MADURELL: *Manuscrits...*, n° 85.
Ed.parc. MADURELL: *Regesta Biblias...*, n° 42.

Primo, atrobam en lo dit scriptori los llibres següents, ço és:

1. .I. libre en pergamins escrit ab^a corendells, ab posts cubertes de cuyro vermell, ab camisa de cuyro, ab .IIII. gaffets, appellat^b *Bíblia*. E fina en la primera carta: "hanc universi presumunt late". E feneix en la penúltima carta del test de la dita^b *Bíblia*: "et exiet". E són hi les *Concordansies* scrites après de la dita *Bíblia*.

2. Item, .I. altre libre escrit en paper, ab posts d'engrut cubertes de vermell, intitulat *Questiones super quartum librum sentenciarum*. E fine en la primera carta: "qui quod". Et feneix en la penúltima carta: "Ihersusalem et civitates longe". És la taula après següent escrita en lo dit libre.

3. *l.c.f.* Item, .I. altre libre appellat^c *Mestre de sentèncias* escrit en pergamins, de letra entiga, ab .IIII. gaffets, cubert de posts e de cuyro vermell piquat, ab .V. bolles a cada post petites e escrita ab corendells. Feneix la primera carta del test^d: "et si ita est quo eis fru". E fine en la penúltima: "que circa suos in hac vita".

4. Item, .I. altre libre de gran forma^e, escrit en pergamins, ab^f corendells, appellat *Saltiri*, glosat, cubert de posts cubertes de cuyro vermell picat, ab .V. bolles en cascuna post. Ffeneix la primera fulla del test: "dabit in tempore suo". E feneix en la penúltima fulla del test: "aspidium in sanabile".

5. Item, .I. altre libre intitulat *Racionale* escrit en paper, ab posts d'engrut cubertes de vert, e altres *Compilacions*. Qui feneix en la primera fulla: "ex Egipto salvatus". Feneix la penúltima fulla de tot lo libre: "pascha prima die aprilis".

6. Item, .I. altre libre escrit en paper appellat *Vici <e> Virtuts*, en pla, ab posts cubertes de cuyro negre, ab .V. bolletes en cascuna post e dos gaffets. Feneix la primera fulla: "peccats mortals axí com". E feneix la penúltima fulla en vermella: "de pau de cor". E és escrit lo dit libre ab corendells.

⁷ Matfre Ermengaut de Béziers, *Breviari d'amor*.

⁸ *Processionale (Liturgica)*.

⁹ *Breviarium (Liturgica)* portàtil, per a ús de la diòcesi de Barcelona.

^{10,11} Llibres de *Cant d'orgue*.

¹² A vegades, són aquestes «obres de poca vàlua», segons els notaris, les més interessants per a l'estudi de la Història de la Cultura. Afortunadament, són molts els notaris que consignaven tots els títols que trobaven a les llibreries que inventariaven.

¹³ No és la primera vegada que ens trobem amb un «magister Alanus» amb una obra que no identifiquem (vegeu 212, 1).

¹⁴

¹⁵ Innocentius papa III, *De vilitate conditionis humanae*.

¹⁶ Gregorius Magnus, *Pastorale*.

¹⁷ La *Doctrina Catonis* esdevé sinònim dels *Disticha* del (Ps) Cato.

^{18,20} Llibres de *Sermones* no identificats.

7. Item, .I. altre libre escrit en paper, ab posts de fust cubert de cuyr vermell, ab .V. bolles en cascuna post e dos gaffets. És hi lo *Compter* e la taula primer del dit libre, és appellat *Breviari de amo <r>s*, e és escrit en pla. E feneix la primera fulla del dit libre: "e lexem ara aquest". Ffeneix la penúltima carta: "e tots aquells an ente". E és escrit lo dit libre ab corendells.

8. Item, .I. altre libre escrit en pergamins, de pocha forma, appellat *Processioner*, cubert de posts cubertes de cuyro vermell, ab camisa de drap de li, ab dos tencadors de seda vermella, ab cap d'argent, .I. botó e .V. giradors de seda, tot notat de cant. Ffina la primera fulla del dit libre en lo cant: "ideoque et". E feneix en la penúltima: "audi preces tutorum".

9. *l.c.f.* Item, un altre libre escrit en pergamins, de petita forma, appellat *Breviari portàtil segons lo ús de Barchinona*, escrit ab corendells, cubert de posts cubertes de cuyro vermell picat, ab camisa de drap de li, ab tancado <r>s de seda vermella, ab caps d'argent. Ffeneix la primera fulla del dit libre: "orietur in diebus". E feneix la penúltima fulla del dit libre^s: "fac misericordiam meam agentibus".

10. Item, .I. altre libre de paper cubert de posts negres. En lo qual libre són contades^h e notades algunes obres de *Cant d'orga*. E és ab dos gaffets e .V. bolletes a cada post.

11. Item, .I. altre libre petit, de paper, en què ha contades algunes obres de *Cant d'orga*, cubert de posts engrutades cubertas de vermell.

12. Item, .I. altre libre ab cuberta de pergami, escrit en paper, on ha moltes e diverses obres de pocha vàlua.

13. Item, .I. libre petit en pergamins, escrit en petita forma, ab posts cubertas de cuyro negra, ab .I. gaffet, intitulat *Quadripartita magistri Alani*. E feneix la primera fulla: "iudeis insultantem hoc cidere". E feneix la penúltima fulla: "quare panis qui in".

14. Item, .I. altre libre escrit en paper, de forma menor, ab cubertes de posts engrutades cubertes de vermellⁱ. Feneix la primera fulla^k: "Pater noster. Ave Maria. Credo in, et cetera". Ffeneix la penúltima fulla: "villas vel".

15. Item, .I. altre libret petit, escrit en pergamins, de letra antiga, ab posts cubertes de vermell, ab .I. gaffet, appellat *Ignocent, De miseria humane condicionis*.

16. Item, .I. altre libre escrit en paper, de petita forma, appellat *Pastorales sancti Gregorii*, cubert de posts engrutades de cuyro vermell^l. Feneix la primera fulla del dit libre: "confunditor quando aliud". E feneix en la penúltima: "que autem faciant".

17. *l.c.f.* Item, .I. altre libre petit, escrit en pergamins, appellat *Doctrina Catonis*, ab posts d'engrut cubertes de vermell. Ffeneix la primera fulla: "succedit inde semp".

18. Item, .I. altre libre de pocha forma, escrit en pergamins, appellat de *Sermons*, ab posts cubertes de vert, ab tencador. Qui feneix en la^m segona fulla: "in cruce pro peccatoris".

¹⁹ Isidorus Hispalensis, *Synonyma seu Soliloquia*.

²¹ Guillelmus de Lancea, *Via seu Dieta salutis*.

²²

²³ El *lluïisme*, segons el dret català, és el dret del senyor directe a rebre una part del valor de la cosa emfitèutica o feudal que es transmet a tercera persona, quan el senyor no fa ús del dret de *fadiga* i, així, lloa i aprova la transmissió. Aquest text de *Sentències de lluïsmes...* sembla un recull de resolucions judicials sobre aquesta matèria.

²⁴ *Constitutiones capitulares Barchinonae*.

²⁵ Un text en català d'Hugo de Sancto Victore, *De arrha animae*.

²⁶ Tractat de *Computus*.

²⁷ Llibret amb els *Salms (Psalterium)* i altres oficis.

²⁸ Aquest llibre de *Constitutiones sinodales et provinciales* van ser trobat en una cambra de la rectoria de Granollers.

19. Item, .I. altre libre petit, en pergamins, escrit ab cubertes de posts cubertas de cuyr vermell, intitulat *Sinonima Ysidori* e altres tractats. Feneix en la primera fulla: "manu gesta et fre".

20. Item, .I. altre libre escrit en pergamins, ab posts, qui és de *Sermons*, de pocha valor.

21. Item, .I. altre libre petit, escrit en pergamins, intitulat *De quinque verbis Domini in cruce*.

22. Item, .I. altre libre escrit en pergamins, de forma petita, intitulat *Dicta salutis*. Feneix la segona fulla: "magno dolore tangitur in".

23. Item, .I. altre libre en paper escrit, ab cuberta de pergami, intitulat *Sentències de luïsmes e divisió de aquells*, de pocha vàlua.

24. Item, .I. altre libre de paper, ab cubertes de pergami, en què sónⁿ les *Constitucions capitulars de Barchinona*, de pocha vàlua.

25. Item, .I. altre libre de paper, ab cuberta de pergami, escrit en pla, intitulat *Hugo de sent Victor, De la arra, de la ànima o del dot*, de pocha vàlua.

26. Item, .I. altre libret escrit en paper appellat *Còmput*, de pocha vàlua.

.....

27. Item, atrobam .I. libret escrit en pergamins, ab po<s>ts trencades, en què és lo *Saltiri* e certs altres officis, tot de pocha valor.

.....

28. Item, atrobi en la dita cambra <rectoria de Granollers> un libre escrit en paper, de la forma migensera o full, cubertes les posts de pell negra, ab sinch bolletes en quada post. Lo qual libre és de la dita heretat e és appellat lo dit libre *Constitucions cinodals e provincials*.

^a ab corendells interlineat.- ^b segueix cancel·lat Blib<ia>.- ^c appellat ... sentències interlineat.- ^d segueix cancel·lat quod di.- ^e segueix cancel·lat appellat.- ^f ab corendells interlineat.- ^g segueix cancel·lat fach.- ^h segueix cancel·lat algunes obres.- ⁱ segueix cancel·lat I-[...]-I.- ^k segueix cancel·lat Pater nost<er>.- ^l segueix cancel·lat comensa.- ^m segueix cancel·lat primera.- ⁿ són interlineat.

¹ *Doctrinale* d'Alexander de Villadei. Per pura deducció, identifiquem amb aquest còdex el «libret de poque valor» que va comprar a la subhasta mossèn Bages per 1 sou (225, 1).

² Mossèn Antoni Esteve, prevere de la mateixa església de la qual era beneficiat el difunt i marmessor seu, adquireix aquest llibre de *Confessiones*.

^{3,4} En la seva darrera actuació documentada en el nostre apèndix, el bidell de la Seu Enric Ber és l'encarregat de vendre aquest *Breviarium ad usum ecclesiae Barchinonae* i el *Llibre d'Hores* a Pere Martí, físic, per un total de 2 lliures i 1 sou (225, 3-4).

1442, octubre, 17

Inventari dels llibres relictos per Jaume Riera, prevere beneficiat de l'església del monestir de Sant Pere de les Puelles de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 29 octubre 1434-23 gener 1443, vol. 515, fols. 283v-284r.

Item, en la cambre del dit alberch en què lo dit deffunt morí, atrobam...

.....

1. Item, .I. libra apellat *Doctrinal*, scrit en pergamins, de poque valor.

.....

2. Item, .I. libre scrit en paper, qui tracta de *Confessió*.

3. *lf.284r.* Item, atrobam .I. libra scrit en pergamins, cubert de posts, de poque valor, apellat *Breviari segons la consuetut del bisbat de Barchinona*.

4. Item, .I. altre libre scrit en pergamins, cubert de posts, de fort poque valor, apellat *Hores*.

225 Encant Jaume Riera

¹ Vegeu 224, 1.

² Vegeu 224, 2.

^{3,4} Vegeu 224, 3,4.

1442, octubre, 27

Encant públic dels llibres relictos per Jaume Riera, prevere beneficiat de l'església del monestir de Sant Pere de les Puelles de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 29 octubre 1434-23 gener 1443, vol. 515, fol. 285v.

1. *lf.285v*. Item, .I. libret de poque valor, a mossèn BagesI. sou.
.....
2. Item, .I. libret de *Confessions*, a mossèn n'Anthoni Steva, <prevere de dita ésglésia i marmessor del difunt>II. sous.
.....

novembre, 19

3,4. Enricus Ber, badellus Sedis Barchinone ... se vendidisse de bonis hereditatis dicti defuncti magistro Petro Martini, phisico civi Barchinone, quendam librum vocatum *Breviarium consueta stilum Episcopatus Barchinone*, scriptum^a in pergameno, et quendam alium librum vocatum *Hores*, scriptum in pergameno, precio inter omnia quadraginta solidorum et unius denariiXL. sous, .I.

^a *segueix repetit i cancel·lat scriptum.*

¹ Còdex miscel·lani amb diverses *Històries*: el *Genesis*, historiat; el *Naixement de la verge Maria*; una *Vida de sant Silvestre*; un text sobre el *Preste Joan* (n'hem trobat més d'un exemple en el nostre apèndix) i un altre sobre la temàtica de *Terra Santa (Jerusalem)*.

² *Flores sanctorum* en català (o *Libre de la Vida dels Sants*, segons l'incipit transcrit pel notari).

1443...

Inventari dels llibres relictes per Jaume Llop, àlias Clergue, ciutadà de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Plec d'inventaris i encants*, 1421-1446, vol. 521, plec n° 3, fols. 14r-14v, 22r-22v.

Primerament, un alberch ab entrades, exides, drets e pertinences suas, lo qual lo dit Jaume Lop, quondam, en temps que vivia per liura e francha alou havia e poseïa a la plasa de Sent *1f.1v*. Jausme per donació a el feta per l'onrat en Lop Clergue, quondam, specier ciutadà de la dita Ciutat, en temps de matrimoni contractat entre lo dit Jauchme Lop, àlias Clergue, marit de mi dita Donada, de una part, e mi dita Donada <sic>, de l'altra, per altres justas e legitimas raons.

Item, atrobam en lo alberch lo qual lo dit deffunt tenia a loguer, situat en lo carer apellat d'en Burguet de Sar <r> ià, alias lo Forn guaroner, lo qual alberch és d'en Martí de Tor <r> es, siutadà de València, les robes sagüens...

.....

1. <Primo>, un libre gran, scrit en paper de la forma maior, cubert ab posts cubertes de aluda blanca squinçada, ab alguns claus damunt los claus. Lo qual libre era en alguns llochs descornats, en lo qual libre eren scrites primerament la *Istòria del Gènesi*, en alguns lochs istoriat, e la *Istòria del Naximent de nostra dona Santa Maria*, e la *Istòria de sent Silvestre*, e lo *Libre de las propietats*, e la *Istòria de Preste Johan*, e la *Istòria de la Terra Santa de Ultramar*. Lo primer choern del qual libre és descornat.

2. *1f.14v*. Item, .I. altre libre scrit en pergamins, a .II. colondells, cubert ab posts cubertes de aluda negra, ab .III. tanchadors e ab .V. bolles de claus en cascuna post. Lo qual libre ha .III. fulles de pergamí totes blanques. E la primera fulla escrita del dit libre comença en lletres vermelles: "Aquest Libre és de la vida dels Sants, lo qual és appellat *Flors sanctorum*". E feneix: "per .III. és de par". E la derrera fulla escrita, que no és escrita sinó la primera pàgina, comença: "rem li per què nol ne poguen gitar". E feneix: "per los scandels obs és que vinguen scandels".

.....

226 Inventari Jaume Llop, àlias Clergue

³ *Psalterium (Biblia)*.

⁴ Llibre del *Genesis (Biblia)*, en pla i historiat.

3. Item, .I. libre de forma maior, scrit en pergamins, ab cubertes^b de^c po<s>ts de fust^d e cubertes de cuyro vermell, ab dos tanchadors de parxe de seda, ab gaffets d'estany, en què és lo *Saltiri*. E en lo *lf.22v.* començament és lo *Saltiri*, e après se segueixen de la *Pia salutació de la Verges Maria* e d'altres coses. E après se segueix lo *Saltiri*. Qui comença en letra deboxada: "beatus vir". E feneix: "hodie genite/genuite". La darrera fulla del dit libre comença: "celebremus". E feneix: "Deo gracias".

4. Item, hun altre libre^e scrit en paper, istoriat, de forma maior, ab colondells, descoernat, ab les posts trenchades e^f gaffets de coure. Lo qual comensa en letra vermella: "ací comença lo libre del *Gènesi*". E feneix: "aquest temps emperò". La darrera fulla del dit libre qui no és acabada comença: "ren qui hix". E feneix: "que vengua en scandels".

^a segueix cancel·lat standells.- ^b segueix cancel·lat de cuyro ab.- ^c de interlineat.- ^d segueix cancel·lat ab.- ^e nota marginal esquerra: és ja damunt.- ^f e ... coure interlineat.

227 Inventari Elionor, vídua d'en Francesc de Soler

¹ *LLibre d'Hores.*

1443, maig, 8

Inventari dels llibres relictes per Elionor, vídua de Francesc de Soler, cavaller.

AHCB. *Arxiu notarial*, l.8, s.n., fol. 1v.

.....

1. <Primo>, unes *Hores* de pergami, ab una post, ab .V. boletes e un gafet d'argent.

¹ *Missale (Liturgica)* que forma part d'una sèrie d'objectes destinats a una capella i que es guardaven en un cofre.

² F. Eiximenis, *Llibre dels Àngels*.

³ F. Eiximenis, *lo Crestià*, el segon llibre.

⁴ La versió catalana del Boethius, *De consolatione Philosophiae*.

1443, juny, 25

Inventari dels llibres relictes per Joan Bussot, ciutadà de Barcelona.

AHCB. Arxiu notarial, l.8, s.n., s.f.

En la cambre maior del dit alberch

.....
Item, un cofre ferrat ab son pany e clau, cubert de blanch e dins pintada de vermell, dins lo qual eren les coses següents^a, abtes per a una capella, ab ses posts levadisses en tot son gorniment:
.....

1. <Primo>, un *Missal* ab cuberta de vadell vermell emprentada, ab .V. bolles a cada post, .II. tencadors de seda vermella^b gornits d'argent. Lo qual comensa en letra vermella: "missa natalis Domini". E la letre negre: "natus est nobis". E feneix: "anfer nobis que sumus Domine".
.....

En la demunt dita recambre

Primo, una caxa petita ab^c son pany e sobrepany e dues tencadures, la una dejús lo pany, ab barres bollonades en lo entorn del cobertor, en la qual eren les coses següents:
.....

2. Item, un libre^d scrit en^e pla, en paper, de forma de full comú, cubert de aluda vermella, ab .V. bolles en cada post e ab dos gaffets, apellat *Libre dels Àngells*.

3. Item, un altre libre scrit en pla, en paper, de forma de full comú, ab posts cubertes de aluda vermella, ab dos gaffets e .V.^f bolles en cada post, apellat *Lo Segon del Cristià*. Lo qual comensa en lo scrit en vermelló en lo principi: "capítol primer d'aquest present libre". E lo scrit en tinta negre: "procevit en lo primer punt". E^s comense lo derrer capítol: "per totes les coses demunt dites".

4. Item, un altre libre de la dita forma, scrit en paper, apellat *Boeci, De consolació*, en pla, ab cubertes de posts cubertes de vermell, ab dos gaffets^h.

⁵ El més destacable d'aquest còdex de *Septem psalmi penitentiales* i d'*Orationes* és la «lletra tuscòria» (toscana, italiana) i les «pintures» o il·lustracions que giren a l'entorn de la verge Maria i la Passió.

⁶ D'aquest *Psalterium* també destacariem les il·lustracions dels mesos del calendari, la imatge de la Verge amb el Nen i l'oració inicial en francès.

⁷ Igualment, aquest nou *Psalterium* també és miniat i caplletrat (com les lletres gòtiques blanques escrites sobre atzur).

⁸ És possible que aquesta *Vita Christi* en romanç sigui la *Vida de Jesucrist* de F. Eiximenis, autor ben representat a la biblioteca de Bussot.

5. Item, un libre petit escrit en pergamí en lo qual són los *Set salms* e diverses *Oracions*, cubert de cuyro enpremtat, ab un tencador deⁱ parxe e cap d'argent deurat. En lo principi del qual era pintada la salutació de la verge Maria, e après la verge Maria qui té lo Jhesús al bras e la Passió. E après lo escrit en vermenillo comense: "beatus Geronimus". E en la F. és la oració qui comensa^k: "fidelium Deus, et cetera". En après hi ha diverses *Oracions* scrites de letra tuscòria.

6. Item^l, un altre libre escrit en pergamí appellat *Saltiri*, ab cubertes de cuyro negre e vermell, de vadell, empremtades, ab un gaffet^m. En lo qual comense lo *Compter* ab los mesos pintats. E après la imatge de la verge Maria ab lo Jhesús al bras. E après una oració en francès qui comense: "o virge, et cetera". E fineix la derrera pàgina del dit libre: "unus qui laudet Spiritus".

7. Item, un altre libre petit escrit en pargamins, appellat *Saltiri*, ab les cubertes vermelles e giradors eⁿ dos gaffets. En lo comensament del qual és lo *Compter* ab los mesos pintats. E comense en letres gòtigas blancas scrites sobre adzur: "beatus vir". E feneix la derrera pàgina de la derrera carta: "requiescant in pace".

.....
8. Item, un libre escrit en paper en romans, de forma major, appellat *Vita Christi*, cubert de posts cubertes de cuyro blanch, ab dos gaffets.

^a segueix cancel·lat de la.- ^b segueix repetit i cancel·lat ab dos ten<cadors>.- ^c segueix cancel·lat dos.-
^d segueix cancel·lat ab cubertes.- ^e en pla interlineat.- ^f segueix cancel·lat posts.- ^g segueix cancel·lat feneix lo.- ^h
segueix cancel·lat apella <t>.- ⁱ segueix cancel·lat daix.- ^k segueix cancel·lat fidel <i>t<er>.- ^l segueix cancel·lat
alt.- ^m segueix cancel·lat lo qua <l>.- ⁿ e dos gaffets interlineat.

No voldríem deixar de recollir, abans de les identificacions, els esments d'eines o mobles relacionats amb l'escriptura i el llibre, com aquell escriptori de fusta apte per a il·luminador i la post o prestatgeria on hi havia els llibres d'aquest personatge anònim.

¹ La descripció notarial fa constar que aquest *Evangeliarium (Biblia)* és en francès i les transcripcions parcials del seu contingut ens ho confirmen. Són molts els còdexs en francès en aquesta biblioteca (n°s 2,4,7,10,12,15).

² Tot i que, segons la descripció, la major part d'aquest llibre és també escrit en llengua francesa, les transcripcions recollides són en català.

³ Algun dels catàlegs consultats recullen Odo de Meung (Macer, Masser), com autor d'un *De viribus herbarum versus* (un primer esment a: 166, 18).

⁴

1443, desembre

Inventari parcial dels llibres relictos per un personatge anònim.

AHPB. Bernat Pi, *Plec d'inventaris de diversos anys*, lligall 25, nº 1, fols. 1v, 3v-4v.
Ed.parc. MADURELL: *Manuscrits...*, nº 92.

Item, .I. scriptori de fust abte per a il·luminador de poch a valor.

.....
En lo scriptoriet qu-[...]ª:

.....
Item, .Iª. posteta poch, abte a tenir llibres, en la qual trobam los llibres següents:

1. Primo, .I. libre scrit en paper, de forma de poch més de .IIII. cartes <el> full, scrit en lengua francesa^b, ab cubertas de posts cubertas de cuyr vermell, ab .II. tanchadors larchs, appellat^c *Evangelister*. Qui comensa en la primera carta en lo títol de letra vermella .C.: "coumement les Evangiles de tout l'an, et cetera". E en letra negra: "le comensament de l'Evangile de Jhesucrist". E feneix: "de eternal beatitude. Amen. Ffinito libro sic laus gloria Christo".

2. Item, altre libre de semblant^d forma del prop dit, scrit en paper, ab posts cubertas de cuyr negre, ab .V. bolles de lautó a cascuna part, ab .II. gaffets e .II. scudets de lautó, scrit^e a corandells, la més part del qual és scrit en lengua francesa, sens comensament. Lo qual libre comensa: "diu sant Bernat que null hom, et cetera". E feneix en la derrera carta: "la setena és que'ls farà benehuyrats ab los seus sants".

3. Item, .I. libre scrit en paper, a corandells, de forma de full, ab cubertas de posts cubertas de pell verda, ab .II. gaffets e .II. scudets de lautó, appellat *Màcer*, ab la rúbrica devant. Lo qual libre comensa en la primera carta: "donzell és un erba, et cetera". E fina: "item, si hom pixa ab gran dolor pedra ha en la vexiga".

4. *lf.4r.* Item, .I. altre libre scrit en paper de^f forma semblant al damunt primer continuat, la maior part del qual és en lengua francesa, ab cubertas de posts cubertas de cuyr de vedell vermell, ab .V. bolles a cade part, e .IIII. gaffets e .IIII. scudets de lautó. Lo qual libre comensa: "*consell contra los peccats*, et cetera". E feneix: "exí que per llur contrari ne pot haver cascú notícia".

⁵

⁶

⁷ La transcripció parcial del text certifica que es tracta d'un còdex en francès.

⁸ Henricus Mediolanensis, *Contra fortunam*. Una ratlla ondulada cancel·la aquest registre a l'original, però hem cregut interessant incloure'l com a prova de la seva existència.

^{9,11} Llibrets o quaderns d'*Hores de la verge Maria*.

¹⁰ Tot i que no s'enregistra ni el títol ni l'autor d'aquest llibret, l'hem recollit pel testimoni explícit d'estar «il·luminat de lletres d'or».

¹² La transcripció parcial del text certifica que es tracta d'un còdex en francès.

¹³ Quatre llibrets amb *Orationes*, en paper i en pergami.

¹⁴ *Doctrinale* d'Alexander de Villadei.

¹⁵ Hem recollit aquest esment, tot i no conèixer de quin text es tracta, perquè constitueix un testimoni més en llengua francesa.

5. Item, altre libre escrit en paper de forma de .IIII. cartas <el> full, cubert de posts cubertas de cuyr negre, ab .I. gaffet e .II. scudets de lautó. Lo qual comensa: "[...]ª comptaré per qual rahó deu hom dejunar lo divendres, et cetera". E feneix: "e aquestas coses complides vinguen a la glòria de Paradís".

6. Item, altre libre escrit en paper, vell, de semblant forma del propdit, cubert de posts cubertas de cuyro negre, ab .I. gaffet e .I. scudet de lautó. Lo qual comensa: "Déus Pare poderós, et cetera". E feneix: "tu qui vius".

7. Item, altre libre escrit en pergamins, part^h a corandells eⁱ part de larch, escrit en lengua francesa, cubert de posts nuas sens gaffet^k, de forma de poch maior de .IIII. cartes <el> full. Lo qual comensa: "je Nicholas regnis, et cetera". E feneix: "tu dois pendre le pois, et cetera".

8. Item, .I. libre^l appellat *Enrich contra fortuna*, escrit en paper, de forma de full, ab cubertas de pergami.

9. Item, unes *Ores de nostra Dona* scrites en pergamins, poch, de poca valor.

10. Item, .I. libret poch, escrit en pergamins, en lengua francesa, cubert de posts, il·luminat de letres d'or.

11. Item, .III. altres librets, fort poch, scrits en pergamins, appellats *Ores*, de poca valor.

12. Item, .I. altre libre de forma poca, escrit en pergamins, en lengua francesa, cubert de posts ab lurs tanchadors. Lo qual comensa: "qui Dieu ayme perfetament, et cetera". E feneix: "e dehors ceste sanctissime benehicione".

13. *lf. 4v.* Item, .IIII. libres <pochs>^m, los .II. scrits en paper <e els> altres .II. en pergamins, ab diverses *Oracions*, de poca valor.

14. Item, .I. *Doctrinal* escrit en pergamins, cubert de posts, de poca valor.

.....

15. Item, .I. libre poch, escrit en paper, en lengu a francesa, vell, cubert de posts ab .I. correig, de poca valor.

^a el document es troba molt malmès per la humitat i amb un gran forat a les pàgines inicials que impedeix llegir alguna part del text.- ^b segueix cancel·lat lo qua <1>.- ^c appellat Evangelister interlineat.- ^d segueix cancel·lat de.- ^e escrit a corandells interlineat.- ^f de ... continuat interlineat.- ^g una taca d'humitat impedeix la lectura de part de l'original.- ^h part interlineat, damunt de cubert cancel·lat.- ⁱ e ... larch interlineat.- ^k segueix cancel·lat la.- ^l aquest esment librari és cancel·lat amb una ratlla ondulada.- ^m segueix cancel·lat los.

Es dóna la circumstància que, a més d'aquest inventari dels llibres d'en Rafael Isern, conservem el del seu pare Bernat Isern, pesador del pes reial (doc. 188), del qual va heretar molts dels còdexs. Aquest document, de l'any 1437, és molt més breu que el d'Isern fill. Quan tinguem constància d'un llibre heretat, en trobar un mateix còdex en ambdós documents, ho farem saber amb la remissió a aquest segon document.

¹ *Evangeliarium (Biblia)*. Aquest còdex, amb un *ex-libris* del seu pare Bernat Isern, podria ser identificat amb el text homònim que aquest posseïa (188, 3), però una dada no ens permet assegurar que es tracti del mateix còdex: mentre que en aquest esment la coberta és de cuir blau, en l'altre és verda. Es tracta, potser, d'un atac sobtat de daltonisme del notari?...

² El llibre de *Gamaliel* (188, 6).

³ Exemplar de la combativa i apologètica *Disputa del Bisbe de Jaén* (més freqüentment esmentat com el *Bisbe de Jaén*). (188, 8).

1444, agost, 8

Inventari dels llibres relictes per Rafael Isern, fill del difunt Bernat Isern, pesador del pes reial, ciutadà de Barcelona.

AHPB. Bernat Pi, *Plec d'escriptures de diversos anys*, lligall 25, s.n., fols. 1v-3r.

Ed. MADURELL: *Borrassà...*, pp. 347-348, doc.839.

Ed. MADURELL: *Manuscrits...*, n° 93.

Ed. MADURELL: *Regesta Biblias...*, n° 45.

Primo, trobe en lo alberch lo qual jo he e posseesch en la Ciutat de Barcelona^a, en lo carrer qui va de la bolta del Ragumir a la place de sant Jacme, en la qual lo deffunct finí sos dies, les robes e béns següents:

.....

1. <Primo>, un libre scrit^b a corandells en paper, ab cubertes de^c posts de fust cubertes de cuyro blau, ab quatra gaffets e .V.^d bolletes de lautó, appellat *Evangelister*, en pla. Lo qual comença après la rubrica, ço és, en lo vermell: "l'Avengeli que féu sant Matheu". E en lo negra: "sent Matheu quant hac prehicat". E feneix en la primera plàgina de la primera carta del derrer corandell: "rey de Israel e Davit". E feneix lo dit libre: "Jhesuchrist sia ab vosaltres. Amen. Amen. Amen". Ab un títol baix ab letres vermelles qui diu axí: "aquests *Evangelis* són d'en Bernat Isern".

2. Item, un altre libre scrit^e en paper, ab cubertes de posts de fust cubertes de cuyro negra, ab dos gaffets e sinch bolletes de lautó, appellat *Gamaliel*. Lo qual comença: "en aquell temps que Jhesuchrist". E feneix la primera plàgina de la primera carta: "avia nom Abaramacia e era". E feneix lo dit libre: "gràcies ne sien dades al senyor del cel. Amen. Amen.". E en la fi del dit libre és lo *Pessament de la Verge Maria*. Lo qual comença: "açó és lo pessament de madona sancta Maria". E feneix: "que'ns port al goig de paradís".

3. Item, un altre libre^f lo qual féu un *bisbe de Gehent*, en^g pla, scrit a corandells, en pergamins, ab cubertes^h de posts de fust cubertes de cuyro vert, ab dos gaffets. Lo qual *1f.2r.* comença, ço és, en lo vermell: "in nomine Sancte et Individue Trinitatis". E en lo negra: "com yo dit religiós e bisba". E feneix la primera plàgina de la primera carta del derrer corandell: "per la tua gràcia o son". E feneix lo dit libre: "e della la sua glòria. Amen".

⁴ *Genesis (Biblia)*, en català (188, 10).

⁵ Un nou testimoni del *Tristany* (188, 9).

⁶ *Flores psalterii*, en català (188, 4).

⁷ Nou esment d'unes *Flores psalterii*. A més, s'inclou el *Salm «Miserere mei»*, unes *Orationes* i l'*Oratio* (o *Lorica*) de Brendanus, sant irlandès del segle VI, destinada a demanar protecció contra els perills. Aquest còdex, no l'hem relacionat amb cap dels de la biblioteca del seu pare Bernat Isern.

⁸ D'aquest *Lucidari* sí que podem afirmar que és el text perdut atribuït a Bernat Metge (188, 14).

⁹ Còdex amb textos gramaticals: les *Partes* de Donatus (*Donatus minor*, segons aquesta descripció notarial), les *Regulae grammaticae*, els *Disticha* del (Ps) Cato i el *De contemptu mundi* (= *Cartula nostra*, tal i com recull l'última de les transcripcions parcials). Es tracta del llibre de *Rims* de 188.15 ?

4. Item, un altre libre appellat *Gènesi* escrit en paper, enⁱ pla, ab cubertes de posts de fust cubertes de cuyro vermell, ab dos gaffets. Lo qual comença: "diu lo libre del *Gènesi*". E feneix la^k primera carta: "e lavors crehà nostro senyor Déus balenes". E feneix lo dit libra: "e perseverar la glòria del Creador tot poderós. Amen. Amen. Amen".

5. Item, un altre libre escrit en paper, a^l corandells, ab cubertes de po<s>ts de fust cubertes de cuyro vermell, ab sinch bolletes de lautó ab dos gaffets, appellat *lo Primer libra del nobla cavaller Tristany de Leonís*, en pla. Lo qual comença en la primera carta^m, ço és, en lo vermell: "aquest libra és appellat Sador". E en lo negra: "après açó que yo he legit". E feneix en la primeraⁿ plàgina de la dita primera carta al^o derrer corandell: "axí com a cavaller amorós e joyós". E feneix lo dit libre: "que'l rey Falip passà d'aquesta vida, et cetera".

6. Item, un altre libra escrit en paper de forma de quatre cartes <lo> full, ab cubertes de paper engrutat cubertes de cuyro negra, sens thencadors, appellat *la Flor del Psaltiri*, en romans. Lo qual comença en la primera carta, ço és, en lo vermell: "en nom del nostre Salvador Déus". E feneix en la primera pàgina de la dita primera carta^p: "e per molts anuigs e fàsticgs". E feneix lo dit libre: "e eterna per fruy leticia. Per Christum dominum nostrum. Amen".

7. Item, un altre libre escrit en paper de la dita forma de *lf.2v.* quatre cartes <lo> full, ab cubertes de paper engrutat cubertes de cuyro vermell, ab tanchadors de botons e bagues de cuyro. En lo qual és *la Flor del Saltiri* e lo *Salm de miserere mei* e la *Oració de sen<t> Branda monge* e moltes altres *Oracions*. En lo qual libre fall lo començament e és tot descornat. E feneix lo dit libre: "en aquesta vida e en altre".

8. Item, un altre libra escrit en paper de forma de full, ab cubertes de pergami, appellat *Lucidari* fet per en *Bernat Metge*. Lo qual comença en la primera carta del dit libre, ço és, en lo vermell^a: "*Lucidari* fet per en *Bernat Metge*". E en lo negra: "ab gran instància car amich". E feneix en la primera pàgina de la dita primera carta: "tots temps e handa envers vos". E feneix lo dit libra: "cor mals pensaments. E Salamó".

Item, un altre libre escrit en paper de la dita forma de full, ab cubertes de pregami, intitulat de sobra *Libra primer de rebudes e vendes*, començat a .XVI de juliol del any .M^o.CCC.XCVII. Lo qual és escrit del para del dit deffunt, ja tot rellat.

9. Item, un altre libre escrit en pergamins de forma de quatre cartes <lo> full, ab cubertes de po<s>ts de fust cubertes de pergami, ab un gaffet, appellat *Donat menor o Parts*, ab^s les *Retgles* e lo *Cató* e lo *Contentu*. Lo qual té damnada e rasa la primera carta. Lo qual libre feneix, ço és, les *Parts*: "parti<ci>pium quod est volens". E començan les *Regles*: "Dominus que parts". E feneixen: "mentis sunt colligenda". E comença la *Cató*: "cum animadverterem". E feneix: "coniungere bivos". E comença lo *Contentu*: "cartula nostra". E feneix: "exitus hostendit quo mundi gloria rendit".

230 Inventari Rafael Isern, fill del difunt Bernat Isern

¹⁰ *Orationes* d'Augustinus i d'altres, acompanyades dels *Septem psalmi penitentiales*.
Tot en català (188, 11).

¹¹ *Hores de la verge Maria*, en llatí (188, 7).

¹² *Psalmi vesprales*, en llatí (188, 12).

10. Item, un altre libre escrit en pergamins, de forma de vuyt cartes <lo> full, ab cubertes de posts de fust cubertes de *lf.3r.* cuyr lahonat, sens gaffet. En lo qual^v libre és la *Oració de sent Agostí* e moltes altres *Oracions* e^x los .VI. *Salms* en pla. Lo qual comença: "molt alt Senyor". E feneix: "de nos pietat. Amen".

11. Item, unes *Ores* scrites en paper sisternades de pergami, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vermell, ab son gaffet. Les quals comencen: "ad dominum cum tribularer". E fenexen^y: "quis consitebitur tibi".

12. Item, uns *Salms vesprals* scrites en pergamins, ab cubertes de po<s>ts cubertes de cuyro vermell, ab son gaffet. Lo<s> quals comencen: "dixit Dominus". E fenexen: "et iudicia sua non manifestavit eis".

^a segueix cancel·lat qui.- ^b escrit a corandells interlineat.- ^c segueix cancel·lat fust.- ^d .V. interlineat.- ^e escrit interlineat, damunt d' appella<t> cancel·lat.- ^f segueix cancel·lat appellat.- ^g en ... en interlineat, damunt d' ab cancel·lat.- ^h segueix cancel·lat de cuyro.- ⁱ en pla interlineat.- ^k segueix cancel·lat dit libra.- ^l a corandells interlineat.- ^m segueix cancel·lat del.- ⁿ primera interlineat.- ^o al ... corandell interlineat.- ^p carta interlineat.- ^q segueix cancel·lat Ludado.- ^r segueix cancel·lat .CCCC.- ^s ab les ... lo Contentu interlineat.- ^t segueix cancel·lat comença.- ^u segueix cancel·lat Cum animad.- ^v segueix cancel·lat ha.- ^x e los ... en pla interlineat.- ^y segueix cancel·lat Domine lab<ia>.

¹ *Flores sanctorum* en català (l'explicit recull el final de la *Història de sant Amador*).

² Aquestes *Històries de sant Francesc* han de ser incloses dins la línia temàtica del *Flores sanctorum*.

³ F. Eiximenis, *Vita Christi* (= *Vida de Jesucrist*).

⁴ No hem pogut llegir bé el títol d'aquest esment.

⁵ *Genesis (Biblia)*, en català.

⁶ *Evangeliarium (Biblia)*, en català.

⁷ Aquest *incipit* («Al molt honorable e molt savi [mossèn Pere d'Artés]») coincideix amb el del *Llibre dels Àngels* d'Eiximenis, segons hem pogut comprovar en altres notícies del nostre apèndix.

1445

Inventari dels llibres relictes per Antoni Mas, especier, ciutadà de Barcelona.

AHCB. Arxiu notarial, I.8, s.n., s.f.

Item, havem atrobats en la dita heretat los llibres següents, ço és:

1. <Primo>, .I. libra appellat *Flors sanctorum* escrit en paper, ab cubertes de posts e de cuyro negra, e ab dos gaffets e^a .V. bolles rodones en cascuna part. E comença en la primera carta: "tot lo temps d'aquesta sant vida". <E fenex>: "es acabada la vida de sant Amador. Deo gracias".

2. Item, .I. altro libra escrit^b en paper appellat *libra de les Instòries de sant Francesch*, ab^c post de fust cubertes de cuyro groch, e dos gaffets e .V. bollas^d rodonas en cascuna post. E comença en la primera pàgina: "gran graciaram". E finex en lo derrer corendell: "finito librorum".

3. Item, .I. altro libra^e escrit en paper appellat *la Segona part de Vita Christi*^f, ab posts de fust cubertes de orhipell, ab .IIII. gaffets, .V. bolles a cascuna part. E comença en la taula escrit de vermell: "ací comença lo .VIII. libra de la *Vida de Jhesuchrist*". E fenex: "qui viu e regna. In secula seculorum. Amen".

4. Item, .I. altro libra^g ab cubertes vermelles, engrutada, appellat *O Inti-[...]-let costumes*. Comença en la primera carta: "en axí com [...] -complicar les quintarades". E és escrit en pergami. E fenex en la derrera carta: "id tota nau qui's rehema".

5. Item, .I. altro libra escrit en paper appellat *Gènesi*, ab cubertes de post cubertes de cuyro vert e vermell, e .III. boles a cascuna part. E comença en la primera carta: "aquest libra és appellat *Gènesi*". E fenex en la derrera: "e a salut de les nostres ànimes. Amen".

6. Item, .I. altro libra escrit en paper appellat *Avangelister*, en pla, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vert, ab un gaffet. E comença en la primera carta: "aquesta és la taula dels *Avangelis*". E fenex en la derrera carta, escrit de vermelló: "qui scripsit scribat semper cum Domino vivat".

7. *l.c.f.* Item, .I. altro libra^h escrit en paper, ab posts de fust cubertes de cuyro de vadell palós. E comença en la primera carta: "al molt honorable e molt savi". E fenex en la derrera carta: "en aquest segle e en l'altro. Amen".

8. Item, .I. altro libra de forma migensera, escrit en paper, ab posts cubertes de cuyro negra, e .V. bolletes e dos gaffets. E comença en la primera carta: "Déus pare poderós". E fenex en la derrera carta escrit de negra: "qui scripsit scribat, et cetera".

⁹ Aquest llibre historiat sembla un text legislatiu que no hem pogut identificar (*Vella Llei*).

¹⁰ Una notícia més dels molts textos *De virtutibus et vitiis*, en romanç.

¹¹ Un *Llibre d'Hores de la verge Maria*.

¹² Unes *Partes* de Donatus i les *Regulae grammaticae*.

¹³

¹⁴ Aquest llibre és molt comú entre els lectors d'arreu dels Països Catalans: HILLGARTH també n'ha trobat a Mallorca en versió catalana. Però se'ns presenta un petit problema: sota aquest títol (o, més correctament, el seu original llatí, *Breviloquium*) s'amaguen dos autors possibles. El primer és Bonaventura, O.M. (els esments recollits per Hillgarth fan constar, expressament, que el text és d'aquest autor: «*Breviloqui de sent Bonaventura*») i, el segon, Johannes Gallensis, O.M., amb un *Breviloquium de virtutibus principum* (amb el qual Hillgarth identifica els textos catalans, genèrics i sense atribució explícita d'autor, del «*Breviloqui*»).

¹⁵ Els repertoris consultats recullen el *De simplicibus medicinis* com a obra dels dos Johannes Mesue, *el Vell* i *el Jove* (= Serapion). Enlloc no he localitzat un Christophorus Pisanus com a autor, glossador o comentarista d'aquest text mèdic.

¹⁶ Com a especier, a més d'alguns títols clàssics de la medicina i la farmacopea, també en tenia d'altres com aquest sobre el *Coneixement de les espècies*.

¹⁷

^{18,24,29} Els repertoris consultats recullen Simon Januensis (=Simó de Gènova), encarregat de la versió llatina del tractat *De simplicibus medicinis seu Aggregator* de Johannes Mesue, *el Jove* (també conegut com Serapion) i autor d'una *Clavis sanationis*. Per a més esments de Simon Januensis, vegeu també l'encant dels llibres relictos per la vídua d'un apotecari (167, 4) i per a més notícies de Serapion (107, 2 i 123, 94). El primer dels còdexs (nº 18) és datat l'any 1434 -cal recordar que l'inventari dels llibres relictos per Antoni Mas és de pocs anys després, del 1445-.

^{19,21} Hem trobat ja alguna referència a un llibre anomenat *Arnau* (151, 7) i també d'aquests *incipit* (166, 16). L'inventari de l'apotecari Alou Vidal ens confirma l'atribució d'autoria: Arnau de Vilanova (vegeu 254, 7).

²⁰ Com que es tracta de la biblioteca d'un apotecari, pot fer referència al text de Serapion *De simplicibus medicinis seu Aggregator*.

²² Johannes de Sancto Amando, *Super Antidotarium Nicholai*.

9. Item, .I. altra libra de pergamí appellat *Vella Lig*, tot figurat de dintra. És cubert de cubertes blaves engrutades.

10. Item, .I. altro libra scrit en paper, ab cubertes vermelles engrutades, appellat *Vicis e Virtuts*. E comença en la taula de la primera carta: "capítol de la luxúria". E fenex en la derrera carta: "un peccat fa iniquitat vosaltres".

11. Itemⁱ, unes *Ores de nostra Dona* scrites en pergamí, ab cubertes negres, ab .II. gaffets.

12. Item, unes *Parts e Regles* scrites en pergamí, ab posts^k cubertes de cuyro vermell.

13. Item, .I. altro libra scrit en paper, ab cubertes de pergamí engrutades. E comença: "en nom de la santa e no departida Trinitat". E fenex en la derrera carta: "seglaciens dels senyals".

14. Item, .I. altro libra de forma patita, scrit en paper, ab cubertes verdes engrutades, appellat *Breviloqui*. E comença en la primera carta: "taula del primer libra". E fenex en la derrera carta: "e sobre vosaltres vuyt, et cetera".

15. Item, .I. altro libra scrit en^l paper, ab posts de fust cubertes de cuyro negra, ab .II. gaffets e .V. bolletes a cascuna post, appellat *Christòfol Pisà*. E comença en la primera carta: "[...]farie, et cetera.". E fenex: "explicit liber *De simplicibus medicinis*, et cetera".

16. /c.f. Item, .I. altro libra scrit en paper, ab posts de fust cubertes de cuyro negre, e .II. gaffets e .V. boletes. E comença en la primera carta: "ací appar la conexença de les species". E fenex: "són perjurat molts vagades".

17. Item, .I. altro libra appellat *Entolino*, ab cubertes vermelles engrutades. E comença: "aquest és lo libra, et cetera". E fenex: "e quin menja ansin hom".

18. Item, .I. altro appellat *Simon de Geneva e Johan Abemesua*^m, ab posts cubertes de cuyro vermell, ab dos gaffets e .V. bolletes. E comença en la primera fulla: "procclavimus". E fenex: "anno domini .M.CCCC°.XXXIII°.".

19. Item, .I. altro libra scrit en paper, ab cubertes vermelles engrutades, appellat *Arnau*. E comença en la primera carta: "plenyies^o Ypocras". E fenex en la derrera: "fac ungüenta".

20. Item, .I. altro libra gran, scrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de pergamí ab un gaffet. E comença en la primera carta scrit de vermelló: "incipit *Liber agragaciarum*, et cetera". E fenex en la derrera carta: "et usque in seculum. Amen".

21. Item, .I. altro libra scrit en paper^p, ab posts de fust cubertes de cuyro blau, ab .III. gaffets. E comença en la primera fulla: "planyies Ypocres". E fenex en la derrera^q: "cobembres salvatges".

22. Item, .I. altro libra scrit en pergamins appellat *Johan de Sanctas Mans*, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell. E comença en la primera fulla: "ego Nicholaus rogatus". E fenex en la derrera: "Iohannes de sancto Amando".

²³ La interrelació de diferents documents d'aquest apèndix ens ha permès identificar aquest llibre de *Synonyma [herbarum]* com l'obra del mestre Nicolaus Salernitanus: l'*incipit* coincideix amb una obra d'aquest autor (vegeu 254, 8), i un *explicit* d'un altre text d'aquest mateix autor (vegeu 254, 10) recull el títol de *Synonyma herbarum*.

²⁵ Un nou exemple del text, en català, de la Disputa del Bisbe de Jaén.

²⁶ A la biblioteca de l'apotecari Alou Vidal es recull un *explicit* homònim (254, 8). L'autor d'aquest tractat, conegut per *Circa instans* o *Liber de simplicibus medicinis*, és Matthaeus Platearius.

²⁷ Arnau de Vilanova, *De regimine sanitatis*. Aquest llibre i els dos següents són del mestre en arts i medicina Bernat de Granollachs (vegeu també la seva presència en el doc. 212). Els tenia en penyora al difunt Antoni Mas per un total de 15 lliures, segons constava a la pàgina 24 del seu «Llibre major [*de deo i deig*]».

²⁸ Seneca, *Epistolae*, en català.

²⁹ vegeu nota 18.

23. Item, .I. altro libra appellat *Cinonimas* scrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell, ab .II. gaffets e .V. bolletes. E comença: "alfita ferina orde". E fenex en la derrera: "qui scripsit Benedictus".

24. *l.c.f.* Item, .I. altro libra appellat *Johan Abasmesue* scrit en pergamins prims, ab posts cubertes de cuyro vermell. Qui comença en la primera carta escrita de vermelló: "incipit *Liber Abesmesue*". E fenex en la derrera: "dictum autem".

25. Item, .I. altro libra appellat *de Jahent* scrit en paper, ab cubertes vermelles engrutades. Qui comença en la taula de la primera fulla: "títol de peccat". E fenex en la derrera: "axí sia. Amen".

26. Item, .I. altro libra appellat *Cura instans* scrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyro negra. E comença: "*Cura instans*". E fenex: "sine dubio".

Item més, havem atrobats en la dita heretat los libres següents, ço és:

27. <Primo>, un libra de pocha forma, scrit en pergamins, appellat *mestra Arnau de Vilanova*, ab posts cubertes de cuyro vermell, ab .IIII. gaffets e cantoneres de lautó. E comença en lo vermelló: "incipit *liber De regimine*".

28. Item, .I. altro scrit en paper, cisternat de pergamí, appellat *Apístoles de Sènecha*, ab posts de fust cubertes de cuyro vert, ab .IIII. gaffets e cantoneres de lautó. E comença en lo vermelló: "libre de *Sènecha*".

29. Item, .I. altro libra appellat *Summa Geneves*.

Los quals libres són^s de mestra Bernat de Granol<1>achs, e haviades penyora lo dit defunt per quantitat de .XV. lliures segons és mencionat en .XXIII. carta de son libra major.

^a segueix cancel·lat .VI.- ^b scrit en paper interlineat.- ^c segueix cancel·lat cubertes.- ^d segueix cancel·lat en.- ^e segueix cancel·lat appellat.- ^f segueix cancel·lat cubert ab cubertes de fust.- ^g segueix cancel·lat ap<ellat>.- ^h segueix cancel·lat cubert de posts.- ⁱ segueix cancel·lat .I.- ^k segueix cancel·lat et.- ^l segueix cancel·lat pergamins.- ^m segueix cancel·lat cub<ert>.- ⁿ segueix cancel·lat pro.- ^o segueix cancel·lat Xpoch.- ^p segueix cancel·lat cubert ab cubertes.- ^q segueix cancel·lat cobren<bes>.- ^r segueix cancel·lat libra.- ^s segueix cancel·lat del.

1

² *Septem psalmi penitentiales*, en romanç. El peller Agustí Galí l'adquireix en la segona compra d'un dels llibres relictos per Elionor d'Avinyó (233, 5).

³ Sembla que aquest registre, que no hem pogut identificar, es correspon amb un text escrit en llengua francesa. Tampoc no consta que fos venut a la subhasta.

⁴ Text no identificat que constitueix la primera compra del peller Galí (233, 3). La humitat i el pèssim estat de conservació dels marges superior i inferior del protocol n'impedeixen part de la lectura, raó per la qual no coneixem el preu de venda d'aquest llibre.

⁵ Aquest *Llibre de la generació de Jesucrist*, en català, fou venut per 14 sous a l'encant públic (233, 10).

⁶ *Tractatus de ars bene moriendi*, gènere literari religiós que va tenir molts conreadors en època medieval (alguns treballs publicats recullen textos en vulgar amb el títol *Art de ben morir*). El va adquirir dona Isabel de Montcada a la subhasta (233, 8). Segons el notari, el llibre acaba en «escriptura continuada», fet que ens fa pensar que potser abans el text havia estat disposat en columnes.

⁷ El notari Jaume Baró és el nou propietari d'aquest còdex (233, 11).

8

1445, juny, 23

Inventari dels llibres relictos per Elionor d'Avinyó, familiar i domèstica de la reina Violant de Bar.

AHPB. Guillem Jordà (Major), *Inventari dels béns relictos per la noble dama «Elionore de Avillione», familiar i domèstica de la reina Violant de Bar, any 1445, lligall 10, fols. 2r-2v.*
Ed.parc. MADURELL: *Manuscrits...*, n° 94.

.....
1. Primo, un libre escrit en pregamins, ab cubertes de post de cuyro vermell, ab quatre tencador <s>. E comença: "misereris omnium Domine et nichil audisti". E feneix: "e finalment provingua als goigs eternalment".

2. Item, un altre libre escrit en pregamins, ab posts cubertes de pell vermella. E comença ab letres vermelles: "ací començan los *Set psalms penitencials*". E feneix: "e gloriosos sants mossèn sant Johan e sent Miquel".

3. Item, un altre libre escrit en pregamins, ab posts cubertes de pell vermella e ab sinch bollons en cascuna post. E comença ab letres vermelles: "si comiença la tabble des rubriques du livre de la site de Dames". E feneix: "explicit lla^a Trozilina e deremera percia".

4. Item, un altre libre escrit en paper, ab cubertes de post e de pell vermella, ab sinch bollonets en cascuna post. E comença ab letras negres: "no és nangú en aquesta present vida posat". E feneix: "haiam la sua gràcia nosaltres. Amen".

5. Item, un altre libre escrit en paper, ab cubertes engrutades. *lf.2v.* E comença: "lo *Libre de la janeració de Jhesu Crist*". E feneix: "e molts los puxam gonyar. Amen".

6. Item, un^b altre libre escrit en preguamins, ab post de fust cubertes de pell vermella, ab^c dos gafets. E comença: "incipit *Tractatus de arte bene moriendi*". E feneix en scriptura continuada en pregamins: "per omnia secula seculorum. Amen".

7. Item, un libret petit ab posts cubertes de pell negra e ab cuberta de setí blau, ras e squinsat^d. E comença: "font de paradís". E feneix^e: "los seglas del segla sens fi".

8. Item, un stoig de drap de llif ab un sinyel de framenor e ab un stoig de cuyro de unlleres e ab un libret petit, escrit en pregamins, ab posts cubertes de oripell. E comença lo dit libret: "janer ha dies .XXXI.". E feneix: "custodi nostra. Sic laus gloria Christo. Amen".

^a segueix cancel·lat Troisi.- ^b segueix cancel·lat altre libre coern de paper. Qui comença: "provoca molt al hom la".- ^c ab dos gafets *interlineat, damunt d' E* feneix cancel·lat.- ^d segueix cancel·lat font.- ^e segueix cancel·lat lo.- ^f segueix cancel·lat en lo.

233 Encant d'Elionor d'Avinyó

¹ Pere Lledó n'és el comprador.

²

³ Vegeu 232, 4. A més d'aquest còdex, el peller Agustí Galí va adquirir els de les notes 5-6.

⁴ Aquest llibre, la descripció del qual donem de forma molt incompleta pel mal estat de conservació del protocol original, constitueix la primera compra de dona Isabel de Montcada, que va comprar també els de les notes 7-8.

⁵ Vegeu 232, 2.

⁶

⁷

⁸ Vegeu 232, 6.

1445, novembre, 24

Encant públic dels llibres relictos per Elionor d'Avinyó, familiar i domèstica de la reina Violant de Bar.

AHPB. Guillem Jordà (Major). *Inventari dels béns relictos per la noble dama «Elionore de Avillione», familiar i domèstica de la reina Violant de Bar, any 1445*, lligall 10, fols. 42r-44r. Ed.parc. MADURELL: *Docs. de archivo.*2, n° 25.
Ed.parc. MADURELL: *Manuscripts...*, n° 95.
Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p. 29.

-
1. Primo^a, un libre petit escrit en pregamins, ab posts e ab tancador d'argent. Qui comença ab letres vermelles: "posats alguns en gran necessitat". E feneix ab letres negres: "he regnes in secula seculorum. Amen", Pere Ledó.XI. sous.
 2. Item, un altre libre escrit en pregamins, ab posts cubertes de pell vermella. Comensa en letres vermelles: "un cardavall". E feneix ab letres negres: "Ihesus autem transiens per medium, et cetera"X. sous, .VI.
 3. Item, un libre escrit en paper, ab cubertes de posts de fust cubertes de pell vermella. Comensa ab letres vermelles: "no és algú <en aquesta present vida>^b, et cetera". E feneix: "la sua gràcia, e la [...]. Amen", an Galí, payer[...].
 4. *lf.42v.* <Item, un libre [...]>. E feneix: "E finalment preguam", [...], a dona Isabel de Muncada[...].
 5. Item, un altre libre escrit en pregamins, ab posts cubertes de pell vermella, ab dos tanchadors. E comensa: "ací comensan los .VII. *Psalms penitencials*". E feneix: "o gloriosos sants mossèn sant Johan e sant Miquel", an GalíX. sous .I.
 6. Item, un altre libre escrit en pregamins, ab post cubertes de cuyro, notat *de Cant.* E comensa ab letres vermelles: "in omnibus dominicis per annum finita tertia". E feneix: "et sanguinis Domini. Alleluya", an GalíI. lliura, .I. <diner>.
 7. Item, un altre libre escrit en pregamins^c. E comensa: "après la confessió general". E feneix: "devotament com daguera". A dona Isabel <de Montcada> . . .III.sous .III.
 8. Item, un libre escrit en pregamins, ab post cubertes de pell vermella. E comensa: "incipit *Tractatus de bene moriendi*". E feneix en scriptura continuada en pregamins: "per omnia secula seculorum. Amen", a dona Isabel de MuncadaX. sous.

233 Encant d'Elionor d'Avinyó

⁹ L'*incipit* ens ha permès identificar aquest text amb el *Llibre de les dones* d'Eiximenis. En Jaume Diona n'és el comprador.

¹⁰ Vegeu 232, 5.

¹¹ Vegeu 232, 7.

9. Item, un altre libre escrit en pregamins, ab posts cubertes de pell negra. E comensa: "a la molt alta e molt excel·lent la Senyora dona Maria". E feneix: "purgata illuminata", an Jacme DionaIII. sous.

.....

10. Item, un libre escrit en paper ab post engrutades. E comensa: "lo Libre de la generació de Jhesu Christ". <E feneix>: "e molts las puxam guanyar" . . .XIII. sous.

.....

11. Item, un altre libre escrit en pregamins ab cuberta de setí blau, ras. E comensa: "flor de paradís", an Jacme BaróIII. sous .I.

^a segueix cancel·lat unes Hores.- ^b la humitat i el pèssim estat de conservació dels marges superior i inferior del protocol impedeixen part de la seva lectura, per la qual cosa fem servir [...].- ^c segueix cancel·lat apré <s>.

En altres documents hem vist com eren oberts cofres i artibancs amb tenalles i escarpells. La descripció notarial ens permet saber que unes botigues que havien estat propietat del difunt Macià Català, a instàncies dels seus marmessors, foren dessegellades i obertes per a inventariar els béns que s'hi trobaven (la qual cosa vol dir que, com es fa en l'actualitat, havien estat segellades per alguna autoritat pública o privada per tal d'impedir-hi l'accés).

¹ El *Novum Testamentum (Biblia)*, en romanç.

² Matfre Ermengaut de Béziers, *Breviari d'amor*.

1445, setembre, 13

Inventari dels llibres relictos per Macià Català, mercader, ciutadà de Barcelona.

AHCB. *Arxiu notarial*, 1.8, s.n., s.f.
Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p. 23.

setembre, 20

.....
Item^a, en l'altre botigua qui stava prop lo pou, dejús l'escala, qui fou lo prop dit dia
dessagelada e uberta, foren atrobades les robes següents:

.....
Item, una caixa de pochà valor en què staven les robes següents:

1. Primo, un libre en romans, de paper, en lo qual és scrit tot lo *Novel Testament*,
ab rúbrica devant, cubert de posts.

2. Item, altre libre en paper scrit, cubert de posts, appellat *Breviari de*
<A>mo<r>s.

^a *nota marginal esquerra: botigua. Abans d'obrir aquesta botiga, ja n'havien oberta una altra: Item, en la primera botiga de la entrada, le qual stava segellada, e a instància dels curadors del dit deffunct e puy fou dessegellada e uberta...*

235 Testament Marc d'Avinyó

- *Biblia*.
- Johannes Balbus Januensis, *Catholicon* (dos exemplars).
- esment genèric de *libros ebraice scriptos*.

1445, octubre, 6

Testament de Marc d'Avinyó, seder de Barcelona, en què disposa el llegat d'uns llibres a favor de la seva filla Elionor, vídua Marc Saclosa, en compensació dels cent florins que li devia, i faculta el seu marmessor perquè li doni, en lloc dels dits llibres, la citada suma de diner.

AHPB. Nicolau de Mediona, *Manual de testaments*, 1438-1452, lligall 2, fols. 67r-68r.

Ed. MADURELL: *Arte de la seda...*, n° 10.

Ed. MADURELL: *Docs. culturals...*, n° 131.

.....
lf. 67v. Item, dimitto dicte domine Elienori, uxor dicti Marchi^a Ça Cloza, quondam, filie mee, in compensacionem et remuneracionem illorum centum florenorum quos asserit me sibi deberi cum instrumento^b, videlicet, unum librum in pergameno scriptum vocatum *Biblia*, et duos libros^c vocatos *Catholicon*, unum in pergameno et alium in papiro scriptos, et alios eciam *libros* meos *ebraice* scriptos, volens et cum presenti heredi meo subscripto, facultatem dans loco dictorum librorum dandi dicte domina Elionori centum florenos, quam facultatem duret et solucionem earum facere habeat intra unum annum, postquam reversus fuerit a viagio, quod nunc est interim vero stent dicti libri in posse dicti Mathei de Avinyó, fratris et manumissoris mei.

^a segueix cancel·lat Canyes.- ^b segueix cancel·lat libros sequentes ebraice scriptos.- ^c segueix cancel·lat scriptum.

236 Testament Antoni Brocard

Testament inèdit. De l'activitat com a fedatari d'Antoni Brocard es conserven uns 50 protocols a la secció històrica del Col·legi de Notaris de Barcelona (AHPB), amb dates compreses entre 1406 i 1446. Brocard llega les seves escriptures al seu cunyat, Joan Corró, també notari de la ciutat comtal.

¹ De les dues *Institutae (C.I. Civilis)* que posseeix Brocard, en llega una a Simó Gili.

² El *Vademecum seu compendium...artis notariae* de Gabriel Canyelles. El 1439 el notari Guerau Basset ja en posseïa un exemplar (198, 2).

1445, desembre, 10

Testament de Antoni Brocard, notari i ciutadà de Barcelona, en què disposa el llegat d'uns llibres a favor de Simó Gili, escrivà de la seva notaria.

AHPB. Bernat Pi, [*Tercius liber testamentorum*], 1418-1450, lligall 15, fols. 72r-74v.

Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p. 26.

.....

*/f. 73r. Item, dimitto Simoni Gili, scriptori mecum, michi comoranti, quedam librum vocatum *Institutam*, ex illis duabus *Institutis* quas ego habeo, et eciam quedam librum vocatum *Vademecum artis notarie*.*

237 Inventari Bartomeu Serra

Aquests llibres formaven part dels béns que en Bartomeu Serra posseïa a Cerdanyola del Vallès i que va emportar-se el seu nebot, el pareire Guillem Serra.

¹ *Passionale (Liturgica)*.

² Guido de Monte Rocherii, *Manipulus curatorum et clericorum*.

³ Un nou text del *Gamaliel*.

1447?

Inventari dels llibres relictes per Bartomeu Serra, prevere vicari de Cerdanyola del Vallès.

AHCB. *Arxiu notarial*, l.8, s.n., fol. 1r.

Aquestes són les robes o béns que lo senyer en Guillem Serra, pa < ra > yre nebot del discret mossèn Barthomeu Serra, quondam, prevera vicari de Sardanyola, se'n ha aportades de Sardanyol[l]a, en Barchinona, les quals^a eren del dit deffunt, et cetera:

-
1. <Primo>, un libre appala<t> *Passione*<r>, en què ha dos paciens.
 2. Item, un altre libre appellat *Manipulus curatorum*.
 3. Item, altre libre appellat *Gamaliel*.

^a segueix cancel·lat eir <en>.

¹ No és gens estrany que un mercader tingui un *Llibre d'Algorisme* (o d'*Àbac*, com recollia l'inventari de llibres d'en Bernat de Fàbrega, de la Tresoreia reial: 214, 7). Un manual de comptabilitat tenia una utilitat immediata per a les pràctiques comercials.

² En el nostre apèndix hem testimoniat ja diversos exemples de llibres de *Beceroles* o manuals de les primeres lletres.

^{2,3,4} Els *Set salms*, a més de la seva funció com a text de lectura religiosa, també eren emprats per a l'ensenyament (en llengua vulgar i en llatí).

⁵ *Hores de la verge Maria* amb l'*Officium defunctorum* i altres *Orationes*.

1447, gener, 21

Inventari dels llibres relictos per Martí Sans, mercader, ciutadà de Barcelona.

AHCB. *Arxiu notarial*, I.8, s.n., fol. 1r.

Primo, una caixa de fust de àlber, ab^a son pany e clau, en la qual havie les coses següents:

.....

1. <Primo>, un *libre del Algorisme* en paper.
2. Item, un libre en què ha les *Baceroles e Set salms*.
3. Item, uns *Set salms* petits, de pergamí.
4. Item, uns altres *Set salms* petits, de pergamí.
5. Item, unes *Ores* de^b pergamí en què ha lo *Offici de morts* e altres *Oracions*^c.

^a ab ... clau *interlineat*.- ^b de pergamí *interlineat*.- ^c segueix *cancel·lat* de preg <ar>.

1447, agost, 8

Testament de Joan de Bellafilla, Llicenciat en dret i ciutadà de Barcelona, en què indica la seva voluntat sobre l'educació dels seus fills. Així, disposa que la mare els alimentarà, sense distinció de sexe, i vetllarà perquè els varons estudiïn; a més, podrà disposar lliurement dels seus béns, si no es torna a casar, exceptuant-ne els llibres. Al seu fill Narcís llega uns llibres i cent florins anuals mentre estudiï a l'Estudi General i per a la seva promoció al Doctorat. Al seu fill Joan el nomena hereu universal i estableix que li siguin sufragats totes les despeses fins que sigui Doctor en dret. Li dona també tots el seus llibres, exceptuant-ne els ja llegats a Narcís.

AHPB. Guillem Jordà (Major), *Primus liber testamentorum*, 1426-1455, lligall 1, fols. 76r-79r.
Ed. LA TORRE: *Docs. Univ.*, nº 141.
Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p.20.

.....

*lf.76v.... Item, recognosco dicte domine Nicholaue, uxori mee, dotem suam et augmentum suum, prout continetur in instrumentis nupcialibus inter me et ipsam firmatis. Et volo quod ipsa vivens caste et sine viro sit domina potens et usufructuaria omnium bonorum meorum mobilium et immobilium, habitorum et habendorum *exceptis libris meis*, de quibus alimentet, quamdiu vivet, filios sive filias meos et meas ac suos^a quousque fuerint in decimo sexto anno constituti et illos *in littera nutrir*i et bene erudiri faciat et cuilibet illorum provideatur in omnibus eis necessariis.*

.....

Item, lego Narcisso, filio^b comuni michi et dicte domine uxori mee, *lf.77r.* iure institutionis et pro omni iure sibi pertinente in bonis meis, omnes meos *libros iuris canonici* et meam *Bibliam* et omnes alios *libros theologie*. Et eciam volo quod de bonis meis dicta uxor mea quamdiu dicta bona possideat, et postea heres meus universalis, teneatur facere complementum et dare dicto Narcisso, filio meo, quamdiu in Studio Generali studebit, centum florenos auri de Aragonia annis singulis, computando ad dictos centum florenos omnes fructus qui deductis serviciis suorum beneficiorum ab ipsis suis beneficiis per ipsum percipientur, ac eciam^c quando doctorabitur seu promovebitur ad gradus sciencie, de bonis

meis solvantur expense necessarie ad promocionem gradus, verum cum dictus Narcissus habebit centum florenos in annuis redditibus et anno quolibet, deductis serviciis dictorum suorum beneficiorum, tunc dictus heres meus pro dictis centum florenis nichil sibi^d dare^e teneatur, nec eciam sumptus facere doctoratus, casu quo fructus predicti sibi sufficiant in doctoratu, et in predictis dictum Narcissum michi heredem^f instituo...

.....

lf. 78r... lego, dimitto et concedo dicto Iohanni, filio^g michi et dicte domine uxori mee comuni, instituens ipsum Iohannem filium meum michi heredem universalem. Volo tamen quod dictus Iohannes^h filius meus de dicto usufructu provideatur et alimentetur in omnibus ei necessariis, quousque factus fuerit *doctor in legibus*. Verum postquam dictus Iohannes fuerit doctor, expensis bonorum meorum teneatur habitare et alimentari in omnibus sibi et familie sue necessariis cum dicta domina Nicholaua, uxore mea, si illa casta vixerit et sine viro. Verum si dicta uxor mea nolit cum dicto Iohanne habitare, tunch ex redditibus meis dicta uxor mea quolibet anno teneatur sibi dare centum florenosⁱ de Aragonia, recti ponderis, et teneatur de mobili meo dare noticiam duorum amicorum unius electi per dictam uxorem meam et alterius per dictus Iohannem. Et ex alia parte dictus Iohannes habeat *omnes libros meos* demptis illis quos legavi dicto Narciso.

^a *segueix cancel·lar* quoscumque.- ^b *segueix cancel·lar* mei.- ^c *segueix cancel·lar* doctorabitur.- ^d sibi *interlineat*.- ^e *segueix cancel·lar* sibi.- ^f *segueix cancel·lar* institubi.- ^g *segueix cancel·lar* meo.- ^h *segueix cancel·lar* de filiis.- ⁱ *segueix cancel·lar* auri.

¹ Albertanus Brixiensis, *Liber consolationis et consilii*. Vegeu, a més, nota 39.

² Seneca, *Epistolae ad Lucilium*. Destaquem que es tracta d'una traducció al català feta a partir d'una altra en francès que, al seu torn, era traducció de la versió original llatina. Tot i el gran nombre de publicacions que esmenten l'inventari de Cases, fins ara la seva publicació íntegra resta inèdita. La descripció notarial és prolixa en detalls: per exemple, sabem que d'aquests vuit quaderns, quatre eren totalment escrits, que un cinquè només tenia escrites dues pàgines (el notari recull les darreres paraules d'aquesta darrera pàgina a manca d'*explicit*), i que els tres que resten no eren escrits. Si això no fos poc, encara recorda que hi manca la caplletra inicial (quan les descripcions recullen aquesta absència, normalment és perquè en el manuscrit es va deixar un buit per a la caplletra que finalment no es va realitzar). D'aquesta mena de descripcions, en trobarem més d'una en aquest llarg i interessant document. Malauradament, no tenim notícies de l'existència de l'encant (si és que n'hi va haver cap).

³ Esment genèric de quaderns de *Medicina*.

⁴ Esment genèric d'un llibre d'*Orationes*.

1448

Inventari dels llibres relictos per Antoni Cases, mercader, ciutadà de Barcelona.

- AHPB. Bernat Pi, *Plec d'inventaris de diversos anys*, lligall 25, s.n., fols. 13v-14r, 15v-20v.
- Ed.parc. MADURELL: *Miscelánea Iuliana*, nº 7.
- Cit. MADURELL: *Jaume Callís...*, pàg 547.
- Cit. C.CARRÈRE: *Vie privée...*, pp. 284-290.
- Ed.parc. MADURELL: *Mss. Eiximinians*, nº 25.
- Ed.parc. MADURELL: *Manuscrits...*, nº 100.
- Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p. 19.
- Cit. J.AURELL: *Espai mercader...*, p. 271.
- Cit. AURELL-RUBIÉS: *Mercaders catalans*, pp. 246-247.

En lo scriptori del dit alberch:

.....

1. <Primo>, un libre scrit en paper de forma de .IIII. cartes <el> full, cubert de pregamí. Lo qual és intitulat ab letres grosses *Albertanus, De consolatione et consilio*. E comensa lo dit libre: "quoniam multi sunt qui in adversitatibus, et cetera". E fina la derrera carta: ".I. concupiscere resistit ibi est".

2. Item, .VIII. coherns de pregamí de forma maior, los quatre dels quals són tots scrits, e del sinquè ni ha scrites solament dues cartes, e los altres .III. coherns són no scrits. Lo primer dels quals coherns és intitulat ab letra vermella axí: "comensa lo *libre de Sèneca de les Epístoles que ell tramès a Lucil*", transladades de latí en francès e puys en català. Comensa lo pròlech e en letre negra: "Sèneca fou .I. hom, et cetera.". E no y és lo capletra. E fina la segona carta del dit quint cohern fins hon ne ha de scrit: "me^a menacen de pluga".

.....

3. Item, .VII. coherns de paper scrits de forma de .IIII. cartes <el> full, tractants de diverses *Medecines*, de pocha valor.

4. Item, un libre de pocha forma scrit en pregamins, molt antich, ab cubertes de post cubertes de cuyr blanch, ab .I. tencador de correig, en lo qual ha scrites moltes e diverses *Oracions*.

.....

⁵ *Biblia glosata, prima pars*. Com hem dit, la descripció codicològica recull, a més de la composició i distribució dels quaderns, tots els altres elements d'interès (posts, cobertes, claus, bolles, tancadors, gafets, etcètera).

⁶ *Biblia glosata, secunda pars*.

⁷ *Biblia, prima pars*, ara però, en català.

⁸ *Biblia, secunda pars*, ara però, en català.

En la casa de la libreria.

Primo, un scriptori ab caixó de fust d'álber, bossellat e lavorat de fust, de diverses colors e ab marquets en lo taulell en vessant, cubert de drap de lana vermell.

Item, en dues posts largues qui stan affixes a la paret aptes a tenir llibres, trobam los llibres sagüents:

5. Primo, un libre de forma gran, en latí, scrit en pregamins a corandells, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyr de vedell groch, ab cantoneres de lautó e ab .V. bolles fetes a forma de rosa d'argent daurat a cada part, ab dos tencadors de parxe de seda violada e groga, ab los caps d'argent sobredaurat lavorats en certa forma. Lo qual és intitulat al dessús *Prima pars Biblie glosate*. E comensa lo dit libre en letra vermella: "incipit preffacio, et cetera". E en letre negre: "frater Ambrosius, et cetera". E fina lo dit libre: "viam erit longe ab opprobriis".

6. Item, un altre libre de la forma del propdit, en latí, scrit en pregamins a corandells, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vedell vermell, ab cantoneres de lautó, ab .V. bolles fetes a forma de roses d'argent daurat a cada post, e ab dos tancadors, ab parxes de seda blava e groga, ab caps d'argent daurat lavorats en certa forma. Lo qual és intitulat de sobre *Secunda pars Biblie glosate*. E comensa en letra negre: "Ezechiel proffeta, et cetera". E fina^b: "consiliantes eos vel consiliatores eorum".

7. Item, .I. altre libre en romans, scrit en paper a corandells, de forma maior, ab cubertes de posts cubertes de cuyr vert, ab .V. bolles rodones de lautó a cascuna post e dos gaffets, ab correigs de cuyro vermell e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat de ssobre *Una part de la Bíblia*, en pla. E comença en letra vermella: "ací comensa lo pròlech de la Bíblia, et cetera". E en letra negre: "ffrare Ambrós presentant, et cetera". E fina en letra negre: "als hòmens mas negueix a les bèsties".

8. *lf.16r*. Item, un altre libre en romans, scrit en paper a corandells, de forma maior, ab cubertes de posts cubertes de cuyro blau, ab .V. bollas de lautó rodones a cascuna post e ab dos gaffets de lautó, ab correigs de cuyr vermell e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat de ssobre *Segona part de la Bíblia*, en pla. E comensa en letra vermella: "comensa lo pròlech sobre lo libre de Jop". E en letra negre: "jo són costret, et cetera". E fina en letra negre: "adonchs tua paraula finirà en aquest loch".

⁹ *Biblia, tertia pars*, en català.

¹⁰ *Psalterium (Biblia)*, amb glossa.

¹¹ F. Eiximenis, *lo Crestià, el Primer llibre*. En Cases tenia un bon nombre de textos eiximenians a la seva biblioteca (n°s 12-18, 31,37,40 i 53).

^{12,13} F. Eiximenis, *lo Crestià*, primera i segona part del *Tercer llibre*.

^{14,15} F. Eiximenis, *Regiment de prínceps, de les ciutats e de la cosa pública* (conegut també pel *Dotzè del Crestià*).

9. Item, .I. altre libre en romans, escrit en paper a corandells, de forma maior, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bolles rodones de lautó a cada post e dos gaffets de lautó, ab llurs correigs de cuyro vermell e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat de sobre *Terça part de la Bíblia*, en pla. E comensa lo dit libre en letre vermella: "comensa lo pròlech sobre l'*Avengeli de sant Matheu*". E en letra negra: "sant Matheu quant hac prehicat, et cetera". E fina en letra negra: "Jhesu Christ sia ab tots vosaltres. Amen".

10. Item, un altre libre en latí, escrit en pregamins a corandells, de forma gran, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vedell vert, ab cantoneres e .V. bolles altes a cascuna post de lautó, ab .IIII. gaffets de lautó ab llurs correigs de ceda verda e .IIII. scudets de lautó. Lo qual és intitulat de sobre *Psaltiri*, glosat. E comensa en letra negra: "propheta magnus surrexit, et cetera". E fina: "magnificetur et honoriffetur, et cetera".

11. Item, un altre libre en romans, escrit en pregamins, de forma gran, ab cubertes de posts cubertes de cuyro de vadell vermell, empremtades, ab .V. bolles altes de lautó a cascuna post e .IIII. gaffets de lautó, ab parxes de ceda vermella e groga e .IIII. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Primer del Christià*. E comensa en letra vermella: "en nom del nostre Salvador Jhesu Christ, et cetera". E en letra negra: "Jhesu Christ fill naturall, et cetera". E fina en letra negra: "no cauràs en temptació, et cetera".

12. Item, un altre libre en romans, escrit en paper a corandells e sisternat de pregamins, de forma maior, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell launat, ab .V. bolles de lautó altes a cascuna post e .IIII. gaffets de lautó, ab los parxes de seda vermella e .IIII. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Una part del Terç del Christià*. E comença en letra vermella: "pròlech sobre lo *Terç libre del Christià*". E en letra negra: "mal és partit en dues parts, et cetera". E fina en letra negra: "en lo derrer ramey de perea".

13. *f. 16v.* Item, un altre libre en romanç, escrit en pregamins, de gran forma, ab cubertes de posts empremtades, ab cantoneres e .V. bolles altes de lautó a cascuna post e .IIII. gaffets, ab parxes de seda blava picats e .IIII. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Segona part del Terç del Christià*. E comensa en letra vermella: "rúbrica del pròlech sobre la *Segona part*, et cetera". E en letra negra: "per tal quant, et cetera". E fina en letra negra: "e de lurs circumstàncies e seqüeles".

14. Item, un altre libre en romanç, escrit en paper a corandells, sisternat de pergamins, de forma maior, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bolles altes de lautó a cascuna post e ab .IIII. gaffets de lautó, ab llurs parxes de ceda vermella e groga e ab .IIII. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Primera part del Dotzè del Christià de regiment de Ciutats*. E comensa en letra negra: "al molt alt e poderós Senyor, et cetera". E fina: "al principal propòsit ab la gràcia de Déu".

^{16,17} F. Eiximenis, *Vita Christi*. El primer dels còdexs porta un «senyal de Cases» al mig de cada post.

¹⁸ F. Eiximenis, *Libre de les dones*.

¹⁹ Exemplar del *Flores sanctorum* en català. El notari no va poder reprimir el desig de destacar la caplletra inicial, molt gran, daurada i historiada.

²⁰ Valerius Maximus, *De factis et dictis memorabilibus*, amb glossa.

15. Item, un altre llibre en romanç, escrit en paper a corandells, sisternat de pregamins, de forma maior, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bollas altes de lautó a cascuna post e .III. gaffets de lautó, ab llurs parxes de ceda vermella e groga e .III. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Segona part del .XIIe. del Crestià de regiment de prínceps*. E comença en letra negra: "segueix-se lo segon volum, et cetera". E fina en letra negra: "e glòria perdurable. Amen".

16. Item, un altre llibre en romanç, escrit en pregamins, de gran forma, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bolles de lautó altes a cascuna post e ab senyal de Cases a cascuna post al mig e ab .III. gaffets, ab llurs parxes de seda vermella picats e ab .III. scudets de lautó. Lo qual és intitulat de sobre *Primera part del Vita Christi*. E comença en letra vermella il·luminada: "lo pròlech". E en letra negra: "al molt honorable e discret cavaller, et cetera". E fina: "del seu pare gloriós".

17. Item, .I. altre llibre en romans, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyr negre, ab .V. bolles poques rodones a cascuna post e .III. gaffets, ab llurs correigs de cuyr negre e .III. scudets de lautó. *f. 17r*. Lo qual és intitulat de sobre *Segona part del Vita Christi*. E comença en letra vermella: "ací comença lo Sizè tractat, et cetera". E en letra negra: "acabat lo temps, et cetera". E fina en letra negra: "qui viu e regna. In secula seculorum. Amen".

18. Item, un altre llibre en romans, de forma maior, escrit en paper, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell blau, ab .V. bolles grans e altes de lautó a cascuna post e .III. gaffets de lautó, ab llurs parxes de ceda blaus e .III. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *<Libre> de les dones*. E comença en la rúbrica en letra negra: "a la molt alta e molt honorable, et cetera". E en lo principi del dit llibre: "Jhesu Christ eternal Déu, et cetera". E fina en letra negra: "e dels piedosos servidors de Ihesu Christ".

19. Item, un altre llibre en romanç, escrit de letra grossa, en pergamins a corandells, de gran forma, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .III. gaffets d'argent daurats, ab parxes de ceda de diversos colors e .III. scudets d'argent daurats. Lo qual és intitulat *Flors sanctorum*. E comença: "tot lo temps de la present vida, et cetera". Lo capletra del qual principi és molt gran, d'or, tot ystoriat. E fina: "e açò fo en Capadòcia".

20. Item, un altre llibre en latí, escrit en pregamins, tot glosat, de forma poch maior de full de paper, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bollas poques rodones de lautó a cascuna post e .III. gaffets de lautó, ab llurs parxes de seda verda e .III. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Valeri*, glosat. E comença la rúbrica en letra vermella: "incipiunt casus breves, et cetera". E en lo principi del dit llibre: "urbis Rome Cassiodorus, et cetera". E fina: "cominium aurentum et postumum".

²¹ (Ps) Bernardus Claraevallensis, *Meditationes*.

^{22,23} Johannes Balbus Januensis, *Catholicon, prima et secunda pars*.

²⁴ Llibre de la *Gaya Ciència* en llemosí. L'*incipit* d'aquest còdex coincideix amb el *Mirall de trobar* de Berenguer de Noia (una còpia del qual es pot consultar a la Bib. de Catalunya, ms. 239); *trobar* és el terme emprat pels trobadors per a designar l'art de fer composicions artístiques cultes amb lletra i música, sinònim de versificar. L'*explicit*, en canvi, ja parla d'en Jaume March († 1410), senyor d'Eramprunyà i poeta, autor de tres poemes al·legòrics, sis poesies breus i un diccionari de rims.

²⁵ *Prophetiae (Biblia)*.

²⁶ Un exemple més de text en català sobre les *Vitae sanctorum patrum*.

21. Item, un altre llibre en romanç, escrit en pregamins a corandells, de forma de full de paper, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyro de vadell vermell, ab dos tancadors d'argent daurat lavorats en certa forma, ab los parxes de ceda blava picats. Lo qual és intitulat *Exposició dels Passis ab les Meditacions de sant Bernat*. E comensa en letra vermella: "en lo present llibre són exposats, et cetera". E en letra negra: "vengut lo dimarts ans de la seva, et cetera". E fina: "Sant Bernat, abbat. Deo gracias".

22. *lf.17v*. Item, .I. altre llibre en latí, escrit en paper, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes de posts cubertes de cuyr vert, ab .V. bollas de lautó rodones a cascuna post ab dos scudets de lautó, sens empero gaffets com ne sien fora. Lo qual és intitulat *Primera part del Cathalicon*. E comença: "Talentinu non occultum sed usuris, et cetera". E fina: "suas novimus ethya persignavit".

23. Item, .I. altre llibre en latí, escrit en paper, de la forma del prop dit, ab cubertes de posts cubertes de cuyr vert, ab .V. bollas de lautó rodones a cascuna post, ab .II. scudets de lautó e un gaffet de lautó, ab parxe de seda violat, com l'altre gaffet ne sia levat. Lo qual és intitulat *Segona part del Cathalicon*. E comensa: "Jocista sce[...]". E fina: "orthodoxis ductus valeam. Amen".

24. Item, .I. altre llibre escrit en paper, a corandells, en vulgar limosí, de forma de full, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyro de vadell vermell, ab cantoneres de lautó e ab dos gaffets, ab llurs correigs de cuyr vermell e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat de sobre *De la Gaya Sciència*. E comensa en letra vermella: "*Mirall de trobar*". E en letra negra: "comensa le miralls, et cetera". E fina: "sinó seran del tot mortal la playa *Jacme March*".

25. Item, un altre llibre en latí, escrit en pregamins, de forma de full de paper, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyro de vadell lehonat, ab .V. bollas poques rodones de lautó a cada post e .IIII. gaffets de lautó, ab llurs parxes de seda verda picats e .IIII. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Prophacie Ieremie, Ezechielis et Danielis*. E comensa en lo test: "verba Ieremie, filii Elchie, et cetera". E en la glosa: "Iheremies propheta, et cetera". E fina lo test: "Danielem de lacu lehonum. Explicit Davidis". E en la glosa: "Philippus".

26. Item, un altre llibre escrit en paper de forma de full, en vulgar cathalà, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bolles poques rodones de lautó a cascuna post, ab dos gaffets de lautó, *lf.18r*. ab parxes de seda vermella e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat de sobre *Dels Sants Pares*. E comensa en letra vermella: "comencen les rúbriques, et cetera". E en letra negra: "primerament del pròlech del llibre, et cetera". E fina: "per Dominum nostrum Ihesum".

²⁷ (Ps) Bernardus Claraevallensis, *Epistolae ad sororem*, en català.

²⁸ Exemplar en català d'un desconegut *Dicta moralium philosophorum*.

²⁹ Aquest esment d'un text en català de Boethius, *De consolatione Philosophiae*, és cancel·lat a l'original amb una línia ondulada.

³⁰ *Hèrcules* és el nom llatinitzat de l'heroi nacional grec Hèracles. Segons la tradició mitològica, l'oracle de Delfos l'obligà a aconseguir *Dotze treballs* si volia expiar l'assassinat dels seus propis fills. Tota l'antiguitat li reté culte i artistes i literats s'inspiraren en el seu mite i en tragueren nombroses i brillants interpretacions. Aquest text, per la indicació inicial de *l'incipit*, sembla una traducció d'un altre en llatí.

³¹ F. Eiximenis, *Llibre dels Àngels*.

³² Text en vulgar de *Sant Gerònim*, potser sobre la seva Vida.

³³ *Expositio psalmi penitentiales*, en llatí i en català (les transcripcions parcials de la descripció notarial són només en aquesta darrera llengua).

27. Item, .I. altre libre en vulgar català, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de post empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bolles poques de lautó rodones a cascuna post, ab dos gaffets de lautó, ab llurs parxes de ceda vermella e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Letres de sant Bernat a sa sor*. E comensa. "al molt honorable mossèn Galceran de Santmenat". E fina: "bellea e imperi per secula seculorum. Amen".

28. Item, .I. altre libre en vulgar català, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vert, ab dos gaffets de lautó, ab correigs de cuyro vermell e .II. scudets. Lo qual és intitulat *Dits morals dels philòsoffs*. E comensa: "Sedechias fo philòsoff". E fina: "lo qual altre vegada és stat enganat".

29. Item, un altre libre^e en vulgar català, escrit en paper a corandells, de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro negre, ab .V. bollas poques rodones a cada part e dos gaffets, ab correigs de cuyro negre e dos scudetss de lautó. Lo qual és intitulat *Boeci, De consolació*. E comensa en letra vermella: "ací comensa lo pròlech del libre appellat *Boeci*, et cetera". E en letre negre: "per ço que lo libre sagüent, et cetera". E fina: "glòria per tostemps. In secula seculorum. Amen".

30. Item, un altre libre en vulgar català, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de post cubertes de cuyro blau, ab .V. bolles poques fetes a forma de cascavell, .II. gafets, ab correigs de cuyro vermell e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Los treballs de Hèrchules*. E comensa en letra negre: "comense lo tractat en romans català, et cetera". E fina: "ad quam gloriam nos perducat ipse Dei Filius. Amen".

31. Item, un altre libre en vulgar català, escrit en paper a corandells, forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vermell ab .V. bolles poques agudes a cascuna part, dos gaffets, ab correigs de cuyr *f.18v.* vermell e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat *<Libre> dels Àngels*. E comensa en letre negre: "angelical natura es tan alta, et cetera". E fina: "per la sua clemència. Amen". En lo principi del qual libre és la rúbrica de aquell.

32. Item, un altre libre en vulgar català, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de post cubertes de cuyr blau, ab .V. bollas rodones a cascuna part, dos gaffets, ab correigs de cuyro vermell e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *De sant Gerònim*. E comensa en letre negre: "Jerònim és dit^d de Jever, et cetera". E fina: "Ihesus Christus Dominus meus et Deus meus".

33. Item, un altre libre en latí e en vulgar català, escrit en pregamins, de forma de full de paper, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell, ab .II. gaffets, ab parxes de ceda vermella e blanca e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Exposició dels Set psalms penitencials*. E comensa en letra vermella: "pròlech primer, et cetera". E en letre negre: "attestant lo savi, et cetera". E fina: "per tots los segles. Amen".

³⁴ Guido de Columna, *Historia destructionis Troiae*, en llengua llatina.

³⁵ El mercader Antoni Cases tenia algun text del mallorquí Ramon Llull, com aquest de *Doctrina pueril*.

³⁶ Evrardus Bethuniensis, *Graecismus*, amb glossa.

³⁷ F. Eiximenis, *Scala Dei*, tractat inclòs en el *Llibre de les dones*.

³⁸ *Psalterium beati Hieronymi*, en llatí i en català.

³⁹ Albertanus Brixiensis, en català.

⁴⁰ (Ps) F. Eiximenis, *Doctrina compendiosa*.

34. Item, .I. altre libre en latí, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyr vermell, ab .V. bolles rodones, dos scudets e .I. gaffet de lautó, ab correig de cuyr vermell, l'altre ne sia fora. Lo qual és intitulat *lo Troya*. E comensa: "licet cotidie, et cetera". E fina: "ffeliciter. Amen. Deo gracias".

35. Item, un altre libre en vulgar català, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vermell, ab .V. bollas poques rodones a cada part, .II. gaffets, ab correigs de cuyro vermell e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Doctrina pueril*. E comensa en letra vermella: "Déus honrat, et cetera". E en letra negra: "Déus vol que nos treballem, et cetera". E fina: "la sua gràcia e la sua glòria. Amen". En lo principi del qual libre és la rúbrica de aquell.

36. Item, un altre libre antich, en latí, escrit en paper, de forma de full, ab cubertes de posts cubertes de cuyr vermell ab .V. bollas a cada part, .II. gaffets ab .II. correigs de cuyro vermell e .II. scudets de lautó, appellat *Ebreart*, glosat. Lo qual libre comensa: "ich circa principium cuius ortum, et cetera". E fina en lo test: "qui dedit alpha et o <mega >. Sic laus et gloria Christo".

37. *lf.19r.* Item, un altre libre en vulgar català, escrit en paper sisternat de pregamins, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyr de vadell vert, ab .V. bollas de cada part, dos gaffets, ab parxes de ceda vermella e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Scala Dei*. E comensa en letra vermella: "aquest libre és appellat *Scala Dei*, et cetera". E en letra negra: "a la molt alta, et cetera". E fina: "e de la sua glòria. Amen".

38. Item, un altre libre en latí e en vulgar català, escrit en paper, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .V. bollas a cada part, dos gaffets, ab parxes de ceda vermella e dos scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Psaltiri ordonat per sant Jerònim*, ab algunes ystòries. E comensa en letra vermella: "incipit *Psalterium beati Ieronimi*, et cetera". E en letra negra: "verba mea auribus, et cetera". E fina: "desig de poder fer que yo".

39. Item, .I. altre libre en vulgar català, escrit en paper, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vert ab .V. bolles a cada part, dos gaffets, ab correigs de cuyro negre e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Alberta*. E comença en letre negra: "car molts homens són qui són destrets, et cetera". E fina: "vellesa l'an feta venir". En lo principi del qual libre és la rúbrica de aquell.

40. Item, .I. altre libre en vulgar català, escrit en paper e sisternat de pregamins, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes de posts empremtades cubertes de cuyro de vadell blau, ab .V. bolles a cada part, dos gaffets, ab correigs de cuyro vermell e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat *Doctrina compendiosa*. E comensa en letra vermella: "rúbricas del present tractat, et cetera". E en letra negra: "en nom de Déu, et cetera". E fina: "de nostre Senyor Déu. Amen". En la fi del qual libre és la rúbrica del dit libre.

⁴¹ Llibre d'*Ordo confessorum*, en català.

⁴² *Lloa a la verge Maria*, en català.

⁴³ Còdex miscel·lani amb alguns textos per a aprendre gramàtica: els *Hymni*, els *Disticha* del (Ps) Cato, i el *Tobias* de Matthaëus Vindocinensis.

⁴⁴ És, potser, una obra d'Albertus Magnus?

⁴⁵

⁴⁶ El *Thesaurus pauperum* de Johannes papa XXI, en versió catalana.

⁴⁷

⁴⁸ Sobre la problemàtica del títol *Alexandre*, vegeu (12, 12).

41. Item, .I. altre libre en vulgar català, escrit en pregamins, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes de post empremtades cubertes de cuyro de vadell blau ab .V. bolls a cada part, dos gaffets, ab correigs de cuyr vermell e .II. scudets de lautó. Lo qual és intitulat de sobre *Orde de confessar*. E comensa: "com segons testimoni, et cetera". E fina: "per sancta Mare Sgléya te'n confessaràs".

42. *ff.19v*. Item, un altre libre en vulgar català, escrit en paper, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro negre, ab .I. gaffet, ab correig de cuyr negre e .II. scudets de lautó, com l'altre gaffet ne sia fora. Lo qual és intitulat *Benedicta tu*. E comensa en letra vermella: "a honor e glòria, et cetera". E en letra negre: "Entre les altres paraules, et cetera". E fina: "la verge Maria és advocada nostra".

43. Item, .I. altre libre molt antich e de poca valor, en latí, escrit en pregamins, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes de posts cubertes de cuyro blau, ab .I. gaffet e .I. scudet de lautó. En lo qual libre són los *Ympnes, lo Cató, lo Thobies* e altres libres, tots glosats. E comensa en la glosa: "liber iste *Ympnorum* dicitur, et cetera". E en lo test: "primo dierum, et cetera". E fina: "Thobiam merito religione sequi".

44. Item, un altre libre molt antich e de poca valor, en latí, escrit en paper a corandells, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes engrutades cubertes de cuyro vert, appellat *Sophismes de Albert*. Lo qual comensa: "abrogatum quorumdam dicipulorum, et cetera". E fina: "et subtiliora soprecibus hic scriptis".

45. Item, .I. altre libre molt antich e de poca valor, en latí, escrit en paper, ab cubertes engrutades cubertes de cuyro blanch e vert, appellat *Qüestions de mestre Albert de Saxònia sobre lo libre de Periarmenias*. Lo qual comensa après la rúbrica: "on-[...] queritur utrum voces, et cetera". E fina: "hinc inde sunt solute Deo gracias". E encare après ha algunes altres scriptures.

46. Item, un altre libre en romanç, antich, escrit en paper, a corandells, de forma de full, ab cubertes engrutades cubertes de aluda blanca, ab dos botons e dues bagues, tractant de *Medecina*. Lo qual és intitulat de sobre *Thesaurus pauperum*. E comensa en letra negre: "en nom de la sancta e no partible, et cetera". E fina: "per omnia secula seculorum. Amen". En lo principi del qual libre són les rúbriques de aquell.

47. Item, un altre libre molt antich e de poca valor, en latí, glosat, escrit en pregamins, de forma de .IIII. cartes <el> full, ab cubertes *ff.20r*. engrutades cubertes de cuyr vert, ab dos botons e dues bagues e una bolla de lautó a la una part. Lo qual libre comensa en lo test: "hic est Iohannes, et cetera". E fina: "scribendi sunt libros". E en la fi del dit libra ha altres tractats.

48. Item, un altre libre de petita forma, escrit en pregamins, molt antich e de poca valor, ab cubertes de posts cubertes de cuyro blanch, appellat *Alaxandre*.

⁴⁹ Llibre de *Grammatica* sense identificar.

⁵⁰ *Tobias*, Matthaëus Vindocinensis.

⁵¹ Albertus Magnus, *Logica*.

⁵² *Psalterium (Biblia)* amb *Hymni* al començament.

⁵³ Darrer text d'Eiximenis. L'*incipit* no ha estat identificat amb cap de les seves obres més difoses.

⁵⁴

⁵⁵ *Psalterium abbreviatum (Biblia)*.

⁵⁶ *Psalterium (Biblia)*.

49. Item, un altre libre antic, de petita forma, escrit en pregamins, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vert ab .V. bolles a cada part, .II. gaffets e .II. scudets de lautó. Lo qual tracte de *Gramàtica*. E comença: "quam in ante libris expositis, et cetera". E fina: "student doctrina. Amen. Deo gracias".

50. Item, .I. altre libre de petita forma, escrit en pregamins, ab cubertes de posts cubertes de cuyr vert, appellat *Thobies*, de pocha valor.

51. Item, un altre libre de molt pocha forma, escrit en pregamins, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vermell e ab sobrecuberta de pregamí, ab .V. bollas a cada part e dos gaffets e dos scudets de lautó, appellat *Logica magistri Alberti*. E comensa: "intencionis principalis est primo tractare, et cetera". E fina: ".S. circa verum et circa dum boni. Deo gracias".

52. Item, un altre libre escrit en pregamins, a corandells, de forma mijana, ab cubertes de posts cubertes de cuyr vermell, ab .II. tancadors d'argent daurat lavorats en certa forma, ab llurs parxes de ceda vermella, appellat *Psaltiri*. Lo qual comença: "beatus vir, et cetera". E fina: "odorem suavitatis". En lo principi del qual libre és lo *Compter* e los *Ympnes*.

53. Item, un altre libre escrit en pregamins, de forma pocha, en vulgar cathalà, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyr de vadell vermell, ab .V. bollas d'argent daurades fetes a forma de rosetas a cada part, e .II. gaffets d'argent daurat lavorats en certa forma, ab sengles ymagens de hòmens embotides, e .II. scudets d'argent daurat e al un cap del dit libre .I. canonet d'argent sobredaurat ab sengles perles als caps, apte a tenir los giradors. Lo qual libre és stat compost *1f.20v.* <per> *mestre Eximenis*. E comensa en letra negre: "al molt reverent Pare en Christ, et cetera". E fina: "e açò amare. Per secula seculorum. Amen".

54. Item, .I. altre libre escrit en pregamins, de forma de .IIII. cartes <el> full, en vulgar cathalà, ab cubertes empremtades de post cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .II. tanchadors d'argent sobredaurat e ab diversos girado<r>s de ceda, ab .I. botó de perles al cap, appellat *Despertador de la ànima*. E comensa en letra vermella: "pròlech del present libre, et cetera". E en letra negre: "al molt reverent Pare en Crist, et cetera". E fina: "loat e beneyt. In secula seculorum. Amen".

55. Item, un altre libre de petita forma, escrit en pregamins, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .II. tancadors d'argent daurat, appellat *Psaltiri abreviat*. Lo qual comensa: "saluto te beatissimam Dei genitrix, et cetera". E fina: "nos deffendas in eternum. Amen".

56. Item, un altre libre de petita forma, escrit en pregamins, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .II. tancadors ab caps d'argent daurat, ab parxes de ceda verda^f picats e ab sobrecuberta de drap brocat d'or, appellat *Psaltiri*, lo qual és ystoriat. E comensa: "beatus vir, et cetera". E fina: "per omnia secula seculorum. Amen". En lo principi del qual libre és lo *Compter*.

⁵⁷ *Psalterium (Biblia)*, amb la particularitat codicològica que és historiat i que presenta uns senyals reials i d'altres en els tancadors d'argent.

⁵⁸ *Hores de la verge Maria* historiades.

57. Item, un altre libre de petita forma, scrit en pregamins, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyro de vadell vermell, ab .II. tancadors d'argent sobredaurat. En los quals ha .I. senyal reyal e altres senyals, appellat *Psaltiri*, lo qual és ystoriat. E comensa: "primo dierum, et cetera". E fina: "angele qui meus es custos, et cetera". En lo principi del qual libre és lo *Compter*.

58. Item, .I. altre libre de petita forma, scrit en pregamins, ab cubertes empremtades de posts cubertes de cuyro de vadell vermell e ab sobrecuberta de carmesí, ab .V. bolletes fetes a forma de rosetes a cada part e .I. gaffet e .I. scudet de argent sobredaurat, appellat *Ores*. En lo qual libre són les *Hores de nostra Dona*, les *Hores de la creu*, lo *Offici de morts*, los *Set psalms penitencials*, lo *Compter*, e lo qual libre és ystoriat.

Item, trobam en la dita libreria ...

^a segueix cancel·lat menaces.- ^b segueix cancel·lat et cetera.- ^c aquest esment librari és cancel·lat amb una línia ondulada.- ^d segueix repetit i cancel·lat dit.- ^e segueix cancel·lat corandells, de for < ma >.- ^f segueix cancel·lat patits.

¹ *Evangeliarium (Biblia)*, en pla. Fou la darrera adquisició de Francesc Serra (242, 11).

² Augustinus, *Soliloquia*. És l'únic còdex no enregistrat a la subhasta de béns.

³ Aquest text de Nicolau de Pacs, la *Doctrina moral*, constitueix una altra de les adquisicions de Francesc Serra (242, 10). Segueix una altra obra, l'*incipit* de la qual coincideix en gran mesura amb el català del Boethius, *De consolatione Philosophiae*. És aquesta l'obra de capítols a què es refereix?

⁴ La *Història de Llätzer* en romanç, l'amic ressuscitat per Jesucrist. En Miquel Sumes, fuster, n'és el comprador (242, 3).

⁵ (Ps) F. Eiximenis, *Doctrina compendiosa*. El ja esmentat Francesc Serra passa a ésser-ne el nou propietari (242, 8).

⁶ El pellisser Pinyana és el comprador d'aquest popular text en romanç, el *Gamaliel* (242, 9).

1448

Inventari dels llibres relictos per Bartomeu Serra, argenter, ciutadà de Barcelona.

- AHPB. Antoni Vinyes, *Inventari i encant dels béns relictos per Bartomeu Serra, argenter de Barcelona*, 1448-1459, lligall 24, fols. 17r-18r.
Ed. MADURELL: *Mss. trecentistas...*, n° 23.
Ed.parc. MADURELL: *Mss. Eiximinians*, n° 24.
Ed.parc. MADURELL. *Regesta Biblias...*, n° 47.
Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p. 29.

En lo scriptori

.....
Libres

1. Primo, un libre scrit en paper, en pla, a colendells, appellat les *Evangelis*, ab cubertes de posts ab cuyro vermell, bollonades ab dos gaffets. Lo qual comença: "exí com sent Matheu, et cetera". E feneix la darrera carta: "e fonch acabat lo present libre, et cetera".

2. Item, un altre libre scrit en paper, en romans, appellat lo *Soliloquium Agustini*, ab cubertes de posts cubertes de cuyro negre^a, bollonades ab dos tencadors. Lo qual comensa: "comensa lo *Soliloquium Agustini*". E feneix: "glòria sia a tu Trinitat equal, et cetera".

3. *lf.17v*. Item, un altre libre scrit en paper, ab posts vermelles, ab bolles, ab dos gaffets, scrit en romans, appellat *Johan de Pachs*. E comença en lo scrit en vermelló: "*Doctrina moral* cullida de diverses actes, et cetera". E lo negre comensa: "Fills, hòmens hi ha qui són bons per natura, et cetera". E feneix: "A vida perdurable e a mi si fassa. Amen". E més havia^b en lo dit libre une obre feta^c de capítols. Lo qual comensa: "com lo molt alt e molt poderós senyor en Jacme, et cetera". E feneix: "afflegits e trebellats".

4. Item, un altre libre scrit en paper^d, scrit en romans, appellat la *Istòria de sent Làtzer*, ab cubertes de posts vermelles, ab^e dos gaffets.

5. Item, un altre libre scrit en paper, en romans, ab cubertes de posts vermelles, appellat lo libre de *Doctrina compendiosa* fet e ordenat per mestre *Ffrancesch Eximenis*.

6. Item, un altre libre scrit en paper, en romans, ab cubertes de post burelles, ab gaffets, appellat *Gamaliel*.

⁷ En la segona compra d'un còdex de la biblioteca del difunt Bartomeu Serra, el nostre vell conegut i ben documentat Agustí Galí, peller, és la persona que va pagar gairebé una lliura per aquest *Bisbe de Jaén* (242, 6).

⁸ Abans, Galí va comprar aquesta *Commemoració dels difunts cristians* en romanç (242, 5).

⁹ Hem trobat que molts dels llibres *De virtutibus et vitiis* són encapçalats per la relació dels .X. *Manaments*, com s'esdevé amb aquest còdex adquirit a la subhasta per Gaspar de Sitges (242, 4).

¹⁰ Veiem un exemple clar d'interès corporativista i professional en la venda d'aquest còdex. En Serra, argenter, posseïa aquest *Llibre de dibuixos* o mena de catàleg en què hi havia «diverses pintures e deboxaments»; serà un altre argenter, Llorenç Gual, qui el comprarà (242,2).

7. Item, un altre libre de forma gran, scrit en paper, en romans, ab cubertes engrutades vermelles, appellat *Flor de la Blíbia fet per lo bisbe de Jahent*. E comensa: "com jo religiós, et cetera". E feneix^f: "Amen idest sine fine sens fi".

8. *ff.18r*. Item, un altre libre ab les cubertes burelles engrutades, ab dos botons, scrit en paper, en romans, a colendells. Lo qual comensa: "la comomoració de tots los fels deffunts".

9. Item, un libre sotil, scrit en paper, squi <n> sat, appellat *Los .X. Menaments*.

10. Item, un *libre de deboxats* ab cuberta de posts e bollons, en què ha diverses pintures e deboxaments.

^a segueix cancel·lat bonol.- ^b segueix cancel·lat une.- ^c segueix cancel·lat a rims, appella <t>.- ^d segueix cancel·lat su.- ^e segueix cancel·lat un gaff<et>.- ^f segueix cancel·lat eiusque ex-[...].

¹ El mercader Pedro Dorreya és el comprador d'aquest *Llibre d'Hores de la verge Maria*.

² Vegeu 241, 10.

³ Vegeu 241, 4.

⁴ Vegeu 241, 9.

⁵ Vegeu 241, 8. Aquest registre i el següent constitueixen compres del peller Agustí Galí, ocasional venedor de llibres.

⁶ Vegeu 241, 7.

⁷ Aquest text de Johannes Chrysostomus, el títol del qual desconeixem i que no va ésser enregistrat abans en l'inventari de béns, constitueix la primera de les quatre compres que va realitzar Francesc Serra (seguiran les dels n°s 8, 10 i 11).

⁸ Vegeu 241, 5.

⁹ Vegeu 241, 6.

¹⁰ Vegeu 241, 3.

¹¹ Vegeu 241, 1.

1448, octubre, 31

Encant públic dels llibres relictos per Bartomeu Serra, argenter, ciutadà de Barcelona.

AHPB. Antoni Vinyes, *Inventari i encant dels béns per Bartomeu Serra, argenter de Barcelona*, 1448-1459, lligall 24, fols. 63v, 69v-70r.
Ed.parc. MADURELL: *Mss. Eiximinians*, n° 27.

1449, febrer, 25

1. *lf.63v*. Primo, unes *Ores de la Verge Maria* ab los .VII. *salms penitencials*, ab diverses *Oracions*, scrits en pergami, ab cubertes de post vermelles empramptades, sens gaffet, a Pedro Dorreya, mercaderI. lliura, .VIII. sous, .VI.

1451, abril, 7

2. Primo, un libret *de mostres de argenter*, an en Lorens Gual, argenterVIII. sous, .VII.

3. *lf.70r*. Item, un libre appellat *Làtzer*, scrit en paper, an en Miquell Sumes, fusterX. sous.

4. Item, un altre libre appellat *Deu menaments e Vicis e Virtuts*, an Gaspar de SitgesIII. sous.

5. Item, un altre libre apellat *Comomoració dels deffunts crestians*, an Agostí Gualí, payerVIII. sous.

6. Item, un altre libre appellat *Bisbe de Jahent*, al dit Agustí Galí, payerXIII. sous, .II.

7. Item, un altre libre appellat *Grisòstom*, an Ffrances SerraVIII. sous.

8. Item, un altre libre appellat *Doctrina compendiosa*, al dit Ffrancesc SerraVII. sous, .VIII.

9. Item, un altre libre appellat *Gamaliel*, an Pinyana, pellicerX. sous.

10. Item, un altre libre appellat *Johan de Pax*, al dit Ffrancesch SerraI. lliura, .XIII. sous, .I.

11. Item, un altre libre appellat *Evangelis*, en pla, al dit Ffrancesch Serra
.....XII. sous.

Aquest inventari, inèdit, i molt malmès per la humitat i els insectes, va seguit d'un encant on no s'«aprecia» cap esment librari (la forma s'«aprecia» és més ajustada, en aquest cas, que no pas la de «es llegeix»). Del notari Joan Despujol, o de Pujol -com l'anomena l'*Índice cronológico...*-, són set els lligalls que encara es conserven a l'AHPB, amb dates compreses entre 1404 i 1424. A l'encant de béns, que va tenir lloc des del 3 de febrer fins al 13 d'agost de 1448, es vengué a Bartomeu Costa, barber, «un scriptori de roura de Flandes ab son armari e tancadures» per 3 lliures, 9 sous i 6 diners. Els llibres, com hem anotat en molts dels inventaris, podien trobar-se, no només en escriptoris, sinó també en armaris amb prestatgeries, cofres, capses, arquibancs, etc.

¹ Petrus de Unsola, *Practica artis notariatus*.

² Aquest còdex de *Constitutiones Cataloniae* presenta un tret codicològic molt adient al seu text: unes cobertes grogues i vermelles (els colors heràldics del nostre país).

³ Sobre la problemàtica del títol *Alexandre*, vegeu 12, 12.

⁴ Rolandinus Passagerii, *Aurora*.

⁵ A semblança dels llibres-compilació de constitucions, privilegis o usatges, no ens sorprèn trobar-ne un amb les *Proposicions* o propostes legislatives que els diferents estaments i el rei podien fer a la Cort general. Sobre el títol *Ortographia*, vegeu el que hem dit en parlar d'un altre còdex homònim propietat d'en Bernat d'Esplugues (164, 173). L'article definit «la», anteposat al títol, sembla indicar que era un llibre conegut pel notari que el va inventariar, un llibre comú a les escrivanies, fet que reforça la creença que era un més dels molts de tipus gramatical que podien trobar-se.

⁶

⁷

⁸ L'*incipit* ofert en la descripció notarial ("...com saber qual és bona terra e no") suggereix un tractat d'agricultura.

⁹ *Psalterium (Biblia)*, en pla.

¹⁰ Aquí sabem que hi ha anotada una nova descripció librària, però és impossible de transcriure-la.

¹¹ En aquest cas, només hem pogut llegir que es tracta d'un còdex d'*Historiae*, en llatí.

¹²

1448, gener, 23

Inventari dels llibres relictes per Joan Despujol, notari, ciutadà de Barcelona.

AHPB. Bartomeu Costa (major), *Plec d'inventaris*, 1441-1450, lligall 13, fols. 86r-86v.
Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p. 23.

1. Primo, trobam en [...]ª la cambra hon jahia lo dit deffunt, un libre de^b *Art de notaria*, scrit en paper, cisternat de pergamins, ab cubertes negres, appellat *Petrus de Unsola*^c. Lo qual comensa: "tabellionatus sciencia". E fenex: "explicit *Lectura [...] Petri de Unsola*. Deo gracias".

2. Item, un libre scrit en paper, qui són *Constitucions de Cathalunya*, qui van segons disposicions [...], ab cubertes grogues e vermelles, ab dos gaffets.

3. Item, un altre libre^d scrit en paper, appellat *Alexandre*, ab cubertes blanques, ab dos gaffets.

4. Item, un libre ab cubertes vermelles appellat *Aurora domini Rotlandini*, scrit en paper, ab dos gaffets.

.....
5. Item, un libre ab cubertes vermelles, ab dos botons, en lo qual ha algunes *Proposicions de Cort e la Ortogroffia*.

6. Item, un libre ab cubertes corquades, scrit en pergami. Lo qual comensa en lo vermell: "si ante pontiffex G < uillelmi > ". E en lo negre: "mirando eius".

7. Item, un altre libre ab cubertes angrutades, ab dos botons, scrit en paper, descornat. Qui comensa: "circumsicio transampcionem fecit".

8. *lf. 86v*. Item, un altre libre < ab cubertes > verdes, scrit en paper. Qui comensa en lo vermell: "títol primer és com saber qual és bona terra e no".

9. Item, un altre libre ab cubertes vermelles, scrit en paper. Qui comensa en lo vermell: "assí comensa lo *Saltiri* en pla". E < comensa > lo negre: "aquell home és benentuyrat".

.....
10^e

11. Item, un libre ab cubertes vermelles [...], scrit en paper, quis és^f de *Istòries*, en ^g latí, de bon stil [...].

.....
12. Item, un libre scrit en pergamins, ab cubertes vermelles, de pocha forma. Qui fenex^h en lo negre: "erunt .XII. primam".

243 Inventari Joan Despujol

¹³ Text de *Logica*.

¹⁴ Rolandinus Passagerii.

13. Item, unⁱ libre de *Lògica* escrit en paper. Qui comensa: "intencionis presentis est".
Et finit: "Virginis Marie. Amen".

14. Item, un libre escrit en paper, antich, appellat *Rotlandí*.

^a el protocol, especialment en la seva part superior, es troba en molt mal estat a causa de la humitat, per la qual cosa no és possible la lectura de diverses anotacions del document. Quan això és així, ho expressem amb [...] i indiquem el nombre de llibres que no es poden transcriure.- ^b Art de notaria interlineat.- ^c segueix cancel·lat de.- ^d libre interlineat.- ^e després d'una anotació d'un llibre en romans però sense títol, segueix aquest esment librari de lectura impossible. ^f és de interlineat, damunt de appellat les cancel·lat.- ^g en ... stil interlineat, damunt de [...] cancel·lat.- ^h fenex interlineat, damunt de comensa cancel·lat.- ⁱ segueix cancel·lat altre.

¹ Un nou testimoni del tema artúric de *Lancelot [del Llac]*.

² Per la descripció notarial sabem que aquest llibre de *Cant* i la resta de llibres trobats en possessió de la difunta Caterina (notes n°s 3 a 6) pertanyien a un dels seus marmessors, Nicolau Genover, mercader i ciutadà de Barcelona. No sabem, però, en concepte de què els tenia la difunta Caterina.

³

⁴ Jacobus de Cessolis, *Ludus scacorum seu De moribus hominum et officiis nobilium*. D'aquest text existien a l'època diverses versions al català.

⁵ Esment genèric d'un text de *Dret*.

⁶ En el nostre apèndix ja hem constatat la presència d'algun altre text de *Cròniques d'Espanya*.

1448, novembre, 12

Inventari dels llibres relictos per Caterina, vídua de Guillem Coll, algutzir del Governador de Catalunya.

AHCB. *Arxiu notarial*, 1.9, s.n., fol. 6r.
Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p. 30.

lf.5v. Item més, atrobam en la cambre maior de la dita casa, la qual és sobre carrera, les coses següents, ço és...

.....
lf.6r. Item, un coffre de fust d'àlber groch, ab vas devant, ab pany, sobre pany e clau, dins lo qual atrobam les coses següents, ço és:

1. <Primo>, un libre scrit en paper, ab cubertes de posts cubertes de cuyro vert, appellat *Lançalot del lach*.
2. Item, un libre poch, *de Cant*, scrit en pergamins, dix lo dit Nicholau <Ginover>^a era seu.
3. Item, un altre libre scrit en paper appellat *Geyen e*
4. <Item>, un altre libre appellat *Libre de scachs e*
5. <Item>, un altre libre *de Dret*, de pocha valor, e
6. <Item>, un altra libre en què eren scrites les *Canòniques de Spanya*, dix lo dit Nicholau <Ginover> eren seus.

^a *Nicolau Ginover, mercader i ciutadà de Barcelona, era un dels marmessors testamentaris de na Caterina.*

^b *de ... valor interlineat.*